

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допускається до захисту
Зав. кафедри міжнародних економічних відносин
І.М. Грабинський
« ____ » _____ 2022 р.

НЕДІЛЬКО УЛЯНА РОМАНІВНА

**ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА
МАКРОЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ДОБРОБУТ ДЕРЖАВИ**

Магістерська робота

Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (освітньо-професійна
програма – «Міжнародний менеджмент»)

Науковий керівник:
доктор економічних
наук, доцент кафедри
міжнародних
економічних відносин
Огінок Соломія Василівна

Львів – 2022

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Пояснювальна записка

до магістерської роботи
магістр, напрям підготовки 292 – міжнародні економічні відносини
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему «Вплив прямих іноземних інвестицій на макроекономічну стабільність та добробут держави»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи МВЕ-21м
напряму підготовки
292 – міжнародні економічні
відносини
(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Неділько У.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник Огінок С.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Приходько І.В.

(прізвище та ініціали)

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Факультет міжнародних відносин

Кафедра міжнародних економічних відносин

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

(шифр і назва)

Напрямок підготовки 292 Міжнародні економічні відносини

(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин

проф. Грабинський І.М.

“ ” _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Неділько Уляна Романівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Вплив прямих іноземних інвестицій на макроекономічну стабільність та добробут держави»

керівник роботи доцент Огінок Соломія Василівна,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені Вченою радою факультету від “15” червня 2022 року № 12

2. Строк подання студентом роботи 09.12.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи основні наукові посібники і праці провідних світових та вітчизняних економістів щодо прямих іноземних інвестицій, дані з офіційних сайтів World bank group, The Global Economy, OECD Data, Bloomberg, IMF, Yahoo Finance

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): теоретико-методологічні основи дослідження прямих іноземних інвестицій в економіці країни; дослідження впливу прямих іноземних інвестицій на економіку країн ЄС; дослідження впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України: проблеми та перспективи

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 23 рисунка, 20 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.			
2.			
3.			
4.			

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Написання 1-го розділу роботи	05.09.2022	
2.	Написання 2-го розділу роботи	05.10.2022	
3.	Написання 3-го розділу роботи	04.11.2022	
4.	Написання вступу і висновків до роботи	15.11.2022	
5.	Здача готової роботи на кафедрі	21.11.2022	
6.	Попередній захист на кафедрі	29.11.2022	
7.	Перевірка відповідності оформлення роботи встановленим вимогам	01-05.12.2022	
8.	Подання завершеної опалітуреної роботи до Державної екзаменаційної комісії	09.12.2022	

Студент _____
(підпис)

Неділько У.Р.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Огінок С.В.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ.....	
6	
1.1.Сутність і роль прямих іноземних інвестицій у розвитку національної економіки	6
1.2.Форми та методи ПІІ та їх державне регулювання.....	12
1.3.Зарубіжний досвід залучення ПІІ	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ЄС.....	
27	
2.1 Роль ПІІ в економіці країн ЄС	27
2.2.Економетричне дослідження впливу ПІІ на економічний добробут країн ЄС..	36
2.3. Перспективи розвитку економічного добробуту країн ЄС.....	57
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
61	
3.1. Економетричний аналіз впливу ПІІ на економічний добробут України.....	61
3.2. Проблеми та перспективи залучення ПІІ в Україну.....	69
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	82

ВСТУП

Іноземні інвестиції це вкладення капітальних коштів іноземних громадян, фірм, організацій та держав в різні види підприємницької діяльності на території зарубіжної держави з метою отримання підприємницького прибутку або відсотка. З середини 20 століття вони стали відігравати значну роль в житті будь-якої країни. Відповідно, проблеми інвестування знаходяться в центрі уваги економічної науки. Це пов'язано з тим, що інвестування визначає економічне зростання на різних рівнях господарювання і стосується глибоких основ економічної діяльності.

В наш час інвестиції є важливим і ефективним засобом для підтримки економіки і виведення її з кризового стану, підвищення рівня науково-технічного розвитку, структурних змін в національному господарстві, підвищення показників ефективності і стійкості економіки на макро- і мікрорівнях. Один з найбільш надійних механізмів соціально-економічного перетворення - це метод активізації інвестиційного процесу в державі.

Економічна ситуація, що склалася зараз в світі в останні роки, досить складна. Серед сукупності причин, які посилюють економічну кризу, однією з найголовніших є низька інвестиційна активність. Науково обґрунтована і зважена інвестиційна політика може зіграти важливу роль у забезпеченні виходу економіки з кризи. Одне з головних завдань держави - створення сприятливого інвестиційного клімату для максимально вигідного залучення іноземних інвесторів.

Об'єктом дослідження в магістерській роботі виступають прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в країнах ЄС.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти організаційно-економічного механізму залучення ПІІ в економіку країн ЄС.

Головна мета полягає у визначенні основних умов, механізмів, методів і стратегій залучення ПІІ в економіку країни і застосування їх на практиці. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

- проаналізувати засади дослідження прямих іноземних інвестицій як чинника економічного розвитку;
- оцінити вплив чистих прямих інвестицій на основні економічні показники країн ЄС та України;
- спрогнозувати вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток країн ЄС та України;
- оцінити основні проблеми та перспективи залучення ПІІ в Україну;
- порівняти вплив ПІІ на ВВП України та країн ЄС.

Дана тема є надзвичайно актуальною в наш час, оскільки ефективна інвестиційна політика буде сприяти прискоренню виходу з кризи будь-якої країни.

Методологічну основу дослідження складає сукупність таких методів і прийомів наукового пізнання: метод економетричного аналізу дозволив провести аналіз впливу прямих іноземних інвестицій на економічних добробут країн ЄС; проаналізувати вплив ПІІ на ВВП країн ЄС. За допомогою формально-юридичного методу запропоновано розв'язання завдань в частині удосконалення економічної ситуації країн ЄС.

Серед авторів варто відзначити роботи таких дослідників: Дж.М. Кейнс, К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю, П. Самуельсон, У. Ф. Шарпом, Г.Дж. Александер і Дж.В. Бейл, Л.Дж. Гітман, М. Д. Джонк, Ч. Хілл, М. Кассон.

Структура роботи зумовлена метою, предметом і завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. В першому розділі розглядаються теоретико-методологічні основи дослідження ПІІ в економіку країни, в другому розділі – дослідження впливу ПІІ на економіку країн ЄС (за допомогою економетричного аналізу), в третьому розділі – досліджується вплив ПІІ на економіку України, а також оцінюються проблеми та перспективи залучення ПІІ.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

1.1. Сутність і роль прямих іноземних інвестицій у розвитку національної економіки

Інвестиції є невід'ємною ланкою в розвитку національної економіки, тому їх науково обґрунтована правильна інтерпретація має істотне теоретичне і практичне значення.

Інвестиції розглядаються як грошові кошти, цінні папери, інше майно, а також права з грошовою оцінкою, майнові права, які інвестуються в об'єкти підприємницької або іншої діяльності для отримання прибутку, досягнення іншого корисного ефекту.

В економічній літературі останніх років можна знайти різні інтерпретації поняття «інвестиції», які розуміються [1]:

1. інвестиції - це будь-який вид майна та майнових прав, які інвестуються в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку або іншого позитивного ефекту;
2. інвестиції - це інвестиції довгострокового характеру власності або інтелектуальних цінностей, державного або приватного капіталу в іноземній промисловості (іноземні інвестиції) економіки або національної (внутрішні інвестиції) для отримання прибутку.²
3. інвестиції - це вкладення різних форм капіталу в бізнес, спрямоване на отримання будь-якого вигідного ефекту в майбутньому³
4. інвестиції визначаються як цільове вкладення капіталу в усіх його формах за певний проміжок часу в різні об'єкти або інструменти для досягнення індивідуальних цілей інвесторів⁴

5. Інвестиція - це витрачання грошових коштів або інших власних коштів на даний момент в очікуванні придбання майбутніх переваг.

Можна дати визначення, яке найбільш повно відображає суть інвестицій з авторської точки зору: інвестиції - це цілеспрямоване вкладення (короткострокове або довгострокове) капіталу в різних його формах інвестором в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання корисного ефекту в майбутньому (економічного, соціального, екологічного, тощо).

Різні підходи до тлумачення термінів інвестування та інвестицій можна розділити на дві сфери: "теоретичний", або макроекономічний, і "загальноприйнятий", або мікроекономічний [2].

На макроекономічному рівні інвестиції, зокрема капітальні інвестиції, є основою для розвитку економіки держави та зростання ефективності суспільного виробництва за допомогою наступних факторів [3]:

- 1) систематичне оновлення основних виробничих фондів фірм і невиробничої сфери;
- 2) прискорення науково-технічного прогресу, тим самим підвищуючи якість і забезпечуючи конкурентоспроможність вітчизняної продукції;
- 3) гармонійний розвиток всіх секторів економіки країни;
- 4) формування необхідної сировинної бази;
- 5) зростання економічного потенціалу та формування обороноздатності держави;
- 6) зниження виробничих і оборотних витрат; перехід вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку, збільшення обсягів і поліпшення структури експортних потоків;
- 7) вирішення соціальних проблем, особливе місце серед яких займає проблема безробіття. ⁶

Таким чином, в макроекономіці інвестиції трактуються тільки як

реальні інвестиції, а саме придбання нових капітальних благ (будівель, машин, верстатів, обладнання, тощо). Вартість придбання, наприклад, цінних паперів, відноситься до фінансових інвестицій і є формою заощадження, але не інвестиціями (в економічному, теоретичному сенсі) [4].

У мікроекономічному сенсі інвестиції - це грошові кошти, цінні папери, майно, майно та немайові права, які інвестуються в будь-які об'єкти інвестування з метою отримання корисного ефекту в майбутньому часі. В результаті такі вкладення необхідні для ефективного функціонування фірм в майбутньому, стабільності у фінансовому стані і отримання максимально можливого прибутку. Все вищесказане визначає місце і вартість інвестицій на «загальноприйнятому» рівні [5].

Особливу роль в класифікації інвестицій відіграють іноземні інвестиції, що є однією з основних форм міжнародних потоків капіталу. Слід зазначити, що жодна національна економіка світових держав не здатна розвиватися збалансовано і ефективно без участі іноземних інвестицій. Зростаюча глобалізація світової економіки призвела до збільшення іноземних інвестицій та їх ролі в країнах-інвесторах та країнах-реципієнтах. Варто відзначити, що згідно з опублікованими даними ЮНКТАД, за останню чверть ХХ століття. річний обсяг прямих іноземних інвестицій збільшився більш ніж у 70 разів, досягнувши до 2020 року. 1,76 трильйона. доларів США. [6]

Іноземні інвестиції – інвестиції однієї країни в іншу.

Прямі інвестиції – вкладення, які забезпечують тривалий контроль інвестора над господарськими операціями компанії-одержувача, навідріз від портфельних інвестицій, які спрямовані на короткострокові фінансові вигоди [7].

Іноземні інвестиції за призначенням інвестицій класифікуються на прямі, портфельні та інші. Прямі інвестиції характеризуються як капітальні інвестиції, що забезпечують контроль інвестора за господарськими операціями компанії-одержувача в іншій державі, Портфельні інвестиції -

це інвестиції в іноземні цінні папери, які не дають інвестору права реального контролю над об'єктом інвестування [8].

Щоб розрізнити прямі і портфельні інвестиції, в законодавчі акти різних держав вводяться різні критерії, основною з яких є частка в статутному капіталі підприємства, який купується іноземним інвестором, якщо частка іноземного інвестора в статутному капіталі товариства перевищує 10%. Суттєвою відмінністю між прямими іноземними інвестиціями та портфельними інвестиціями є намір інвестора керувати підприємством або безпосередньо контролювати його діяльність. Портфельні інвестиції характеризуються інтересами інвестора, головним чином за доходами, отриманими в результаті купівлі-продажу акцій та інших цінних паперів. Відносини в результаті прямих інвестицій можуть призвести до стабільне довгострокове фінансування, а портфельні інвестори не зацікавлені у встановленні довгострокових відносин [9].

Вплив прямих іноземних інвестицій розглядається окремо для приймаючих та інвесторів країн, що аналізується за такими напрямками: стан платіжного балансу країни, накопичення капіталу, розвиток сучасних технологій та ноу-хау в управлінні, рівень зайнятості та заробітної плати, державної соціально-економічної політики, вплив на довкілля, культурні зміни тощо.

Аналіз впливу ПІІ на країни-донори показує, що вони отримують вигоду від прямих іноземних інвестицій. А саме [10]:

- 1) можливість отримання більшого обсягу прибутку, ніж при інвестуванні в національну економіку;
- 2) в період «перегріву» економіки відтік капіталу за кордон дає можливість зменшити проблему перенаселення капіталу у вітчизняній економіці і зробити економічне зростання країни-донора капіталу довшим і поступовим;
- 3) розміщуючи виробництво в інших державах, виробники країни-донора капіталу здатні заощадити на середніх виробничих

витратах, досягнувши позитивної економії масштабу;⁹

- 4) економія виробничих витрат за рахунок низького рівня оплати праці приймаючої країни, її природної сировини, зниження транспортних витрат;
- 5) отримання монопольного прибутку, якого немає на внутрішньому ринку, де існує жорстка конкуренція, вироблена продукція вже не унікальна, але на зовнішньому ринку ця продукція нова, що дозволяє підприємству-інвестору отримати монопольний прибуток, виробництво і продаж цієї продукції в ніші зовнішнього ринку;
- б) можливість отримання доходу від шкідливого, неконкурентного на внутрішньому ринку і морально застарілого виробництва в країні з менш розвиненою економікою, яка не має новітніх технологій і не обтяжена високими екологічними стандартами.¹⁰

Поряд з позитивними наслідками використання прямого іноземного капіталу для країни-донора можливі і наступні втрати: стримування зростання національної економіки країни в результаті «втечі капіталу»; відтік капіталу стає дорогим фактором виробництва, а збільшення його ціни сприяє зниженню темпів економічного зростання країни і зниженню інвестиційної активності в ній; експорт капіталу може негативно позначитися на рівні зайнятості населення в країні-донорі капіталу, тощо.

Для країн, що отримують іноземний капітал, прямі іноземні інвестиції мають наступні переваги [11]:

- 1) створення нових робочих місць, що призведе до підвищення добробуту населення, підвищення кваліфікації робочої сили, підготовки кадрів, які будуть відповідати вимогам ринкової економіки;
- 2) можливість залучення невикористаних природних ресурсів до виробничої діяльності;
- 3) освоєння підприємствами країни нових зарубіжних технологій і

сучасних методів управління;

- 4) збільшення участі країни в міжнародному розподілі робочої сили, скорочення імпорту за рахунок зростання внутрішнього виробництва, виникнення ефекту імпортозаміщення та розширення експорту - все це сприяє розширенню торгової частини платіжного балансу приймаючої країни;
- 5) демонстрація новітніх технологій, які були ввезені в приймаючу країну і введені в експлуатацію підприємствами за участю іноземних інвестицій, вітчизняним виробникам, які можуть застосувати ці розробки на власних підприємствах;
- 6) прямі іноземні інвестиції, на відміну від іноземних кредитів і запозичень, не накладають додаткового навантаження на державний зовнішній борг приймаючої країни, до того ж сприяють його погашенню;
- 7) зростання темпів інноваційного розвитку національної економіки, через R&D місцевими підприємствами за участю іноземних інвестицій.
- 8) зростання податкових надходжень до бюджету приймаючої країни, що дає можливість розширити державне фінансування соціально важливих програм.

Таким чином, кумулятивний ефект прямих іноземних інвестицій може призвести до збільшення економічного потенціалу країни, до її участі в міжнародній конкуренції та зміцнення її позицій на світовому ринку.

Навпаки, ПІІ також можуть мати негативні наслідки в приймаючих країнах, а саме [12]:

- 1) знизити добробут національних підприємств і витіснити їх з місцевого ринку, оскільки вітчизняна економіка невелика, тому національні підприємства не зможуть забезпечити більш низькі середні показники.
- 2) економія масштабу в порівнянні з транснаціональними

- корпораціями;
- 3) інвестори, які виділили нішу на приймаючому ринку, можуть не володіти високотехнологічними технологіями, інвестувати в галузі, які не є високотехнологічними галузями, і використовувати відсталі технології, витісняючи вітчизняні підприємства з місцевого ринку;
 - 4) активна інвестиційна політика приймаючої країни стимулює розвиток фірм з іноземними інвестиціями більше, ніж місцевих підприємств;
 - 5) передові технології, ноу-хау в управлінській сфері, мінімізація трансакційних витрат великих іноземних корпорацій можуть трансформуватися в їх монопольну владу на ринку приймаючої країни;
 - 6) ПІІ можуть сприяти «витоку мізків» з приймаючих країн до дослідницьких центрів іншої країни та ін.

Таким чином, проаналізувавши наслідки прямих іноземних інвестицій з різних точок зору, варто відзначити, що можливість виникнення як вигод, так і витрат породжує розбіжності з приводу прямих іноземних інвестицій. Інвестиційна діяльність встановлює основу ефективного та стабільного розвитку економіки країни, окреслює перспективні напрямки політики модернізації та диверсифікації галузей економіки. Тому особливо важливо було залучити ПІІ до країн з економікою, що розвивається, оскільки останнім іноді не вистачало фінансових можливостей для успішного розвитку своєї внутрішньої економіки виключно з власних ресурсів.

1.2. Форми та методи ПІІ та їх державне регулювання

Прямі іноземні інвестиції є барометром довгострокових економічних інтересів та контролю іноземних інвесторів при здійсненні підприємницької діяльності на території цієї країни. Прямі іноземні інвестиції стають найважливішим чинником, який визначає економічне зростання країни та

підвищує конкурентоспроможність національної економіки.

Виділимо основні форми ПІІ і розглянемо кожну з цих форм більш детально [13]:

1. Інвестиції з нуля, тобто форма створення за кордоном абсолютно нового підприємства, контрольованого інвестором на 100%.
2. Трансплантація – це винесення до приймаючої країни окремих найчастіше складальних виробництв.
3. Створення стратегічних альянсів і спільних підприємств, які є гнучкими міжфірмовими спілками і які створюються для спільних рішень в тій чи іншій сфері і в той же час конкурують в інших сферах.
4. Злиття і поглинання, які в даний час є основною формою ПІІ. Злиття відбуваються шляхом об'єднання загальних операцій і активів двох компаній і передачі їх в управління новій компанії, яка спільно належить акціонерам оригінальних компаній. Отримання контролю над однією компанією над іншою шляхом придбання контрольного пакета акцій з правом вирішального голосування. Визначальною причиною такої форми ПІІ є бажання інвесторів досягти синергетичного ефекту, тобто такого ефекту, при якому вартість нового об'єднаного підприємства вище суми його окремих частин.

Підприємство за участю прямого іноземного капіталу може працювати шляхом створення в країні одержувача [14]:

- 1) дочірнього підприємства, яке є підприємством, де прямий інвестор-нерезидент має більше 50% від загального капіталу;
- 2) асоційоване підприємство або підприємство, на якому прямий інвестор-нерезидент має менше 50% загального капіталу;
- 3) філія, яка повністю належить безпосередньому інвестору-нерезиденту.

У ХХ столітті більшість ПІІ здійснювалася шляхом інвестування з

нуля. Такі інвестиції були зроблені ТНК з промислово розвинених країн, в країни, що розвиваються або промислові ринки, які мали великі перспективи зростання, дешеву робочу силу і велику кількість ресурсного потенціалу. Інвестування з нуля охоплює всі галузі, але в основному здійснюється в провідних корпораціях в основному з розробки і видобутку корисних копалин (нафтогазова промисловість), в хімічній промисловості, металургії, автомобілебудуванні, електроніці та харчовому комплексі. передове управління і висококваліфікований технічний персонал, мають можливість створити нове підприємство за кордоном [15].

У 70-80-х роках американські, британські, японські та південнокорейські виробники побутової та автомобільної техніки відкрили перші заводи.

Метою цієї нової форми розширення капіталу було подолання інвесторами імпортих мит і нетарифних торгових бар'єрів.

З кінця 80-х років ХХ століття почали розвиватися абсолютно нові форми іноземних інвестицій, що забезпечило більш швидкий вихід на ринок країни-одержувача: спільні підприємства і злиття і поглинання. Якщо раніше термін окупності побудованого підприємства в іншій країні займало від трьох і більше років, то пряме поглинання дозволило ТНК функціонувати відразу [16].

Спільні підприємства набули широкої поширеності у здійсненні міжнародного бізнесу через залучення прямих інвестицій. Цей тип підприємств є окремою юридичною особою, в якій обидва партнери є власниками різних за участю або рівномірно розподілених (50% на 50%) пакетів акцій. Спільні підприємства, у яких більшість акціонерного капіталу належить одному з партнерів, часто функціонують успішніше і ефективніше, ніж спільні підприємства, де капітал поділений навпіл. Однак у економіках, що розвиваються, уряд допускає більшу акціонерну участь, наприклад, до 100% у галузях, що гостро потребують вливань іноземного капіталу та передових технологій (інфраструктура та біотехнології). Спільне

підприємництво створюється для оптимізації взаємних витрат партнерів та нівелювання слабкостей у вигляді комбінації основних бізнес-функцій (виробництво, управління, маркетинг, НДДКР). Для цього виду підприємств характерні висока фондовіддача, передові технології, високий рівень заробітної плати та продуктивності праці, що позитивно впливає на національну економіку. [17] Систематизуємо основні переваги та недоліки спільного підприємництва (див. Таблиця 1.1).[18]

Таблиця 1.1.

Переваги та недоліки спільних підприємств

Переваги	Недоліки
1. Консолідація активів (будівель, партнерів, об'єктів, коштів, техніки та обладнання тощо)	1. проблеми відносин з партнерами
2. Довгострокове співробітництво сторін	2. «Розмиття» майнових прав
3. Спільне формування статутного Капіталу	3. Конфлікти при розподілі прибутку
4. Досягнення синергетичного ефекту	4. Нерівна діяльність партнерів
5. Зниження виробничих витрат	5. Прагнення до більш активної участі в управлінні одним з партнерів
6. Формування окремих органів управління спільного підприємства	6. Виникнення труднощів в управлінні (нав'язування інтересів однієї зі сторін, що суперечать інтересам іншої)
7. Відносна економія на адміністративних, управлінських та маркетингових витратах	7. Необхідність довгострокової координації та взаєморозуміння в розвитку Концепція співпраці, яка призводить до марного часу
8. Заповнення відсутньої виробничої потужності компанії-партнера	
9. Спільний ризик та обмежена відповідальність партнерів	

Джерело: складено автором за [18]

Злиття і поглинання - M & A (Mergers & acquisitions) - це консолідація

бізнесу з метою економії виробничих витрат, оптимізації виробничого процесу підприємств в результаті їх злиття.

Залежно від рівня управління об'єднання підприємств може відбуватися на різних рівнях. Класифікуємо види злиттів і поглинань за основними ознаками (див. Таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація видів злиттів і поглинань компаній

Ознаки	Класифікація
Механізм злиття	Об'єднання форм
	Злиття активів
	Анексії
Галузеве покриття інтеграції	Горизонтальні злиття
	Вертикальні злиття
	Загальні злиття
	Злиття конгломерату
Ставлення компаній до злиттів і поглинань	Ворожі злиття та поглинання
	Дружні злиття та поглинання
Тип злиття компаній	Транснаціональні злиття
	Міжнародний
	Національні злиття
	Регіональних
	Місцевий
Спосіб об'єднання потенціалу	Корпорації
	Корпоративні альянси
Фінансування	За власні кошти
	Боргове фінансування
	У грошовій формі
	Обмін спільними доступами
Умови злиття та поглинання	Об'єднання на умовах паритету
	Об'єднувати не на умовах паритету
	Злиття з утворенням нової юридичної особи
	Загальне поглинання
	Часткове поглинання

Джерело: складено автором за [18]

Транснаціональні злиття і поглинання в даний час є основним фактором, який визначає рівень і напрямок ПШ. З'єднуючись і «поглинаючи» один одного, ТНК концентрують економічну владу в своїх руках і надають значний вплив на економічну політику країн-реципієнтів інвестицій.

Загальна сума угод щодо злиття та поглинання за даними 2015 року зросла на 30,4%, або до 4,276 трлн. дол. США, що перевищило попередній докризовий максимум на 16,5% у 2007 р. (3,67 трлн. дол. США) (див. малюнок 2). Лідером серед країн за показником сукупної вартості угод зі злиття та поглинання стали США: на цю країну припало близько 50% від загальної вартості угод на глобальному ринку, що зумовлено традиційно високою діловою активністю американських компаній та високим курсом долара [19].

У сучасному світі використання компаніями різних країн як стратегія механізмів злиття та поглинання приносить їм важливі конкурентні переваги. Успішний розвиток та ефективність діяльності будь-якої компанії залежить від її місця на ринку, а результативність стратегії розвитку компанії визначається тим, наскільки швидко вона зможе захопити певну нішу на ринках багатьох країн, що дозволить їй диктувати свої інтереси та умови. У цьому сенсі стратегія М&А якнайкраще дозволяє досягти поставлених цілей.

Відповідно до іноземних підходів, угода злиття означає формування єдиної економічної одиниці будь-яким об'єднанням суб'єктів господарювання. Поглинання визначається як придбання абсолютної або часткової власності однієї компанії над іншою, яке здійснюється в основному шляхом придбання контрольного пакета акцій на валютному ринку [20].

Злиття і поглинання підприємств на сучасному етапі розвитку є необхідним елементом розвитку компанії в будь-якій сфері діяльності.

Злиття і поглинання дозволяють компаніям досягти успіху в своїй галузі і вирішити багато стратегічних завдань: вийти на новий етап розвитку, досягти економії на масштабі, розширити географію діяльності, отримати доступ до передових Технологій, зміцнення ринкових позицій або поліпшення фінансового становища, і, нарешті, використання спільного досвіду підприємств для підвищення ефективності господарської діяльності. Передбачається, що в 2021-2022 роках в розвинених країнах і

країнах, що розвиваються, М&А будуть збільшуватися і досягати максимуму активності, при цьому Найвищі темпи зростання очікуються в Китаї, Мексиці, Нідерландах, Гонконгу та Індії, а телекомунікації та інформаційні технології, а охорона здоров'я залишатимуться перспективними галузями [21].

Варто відзначити вирішальну роль органів державної влади на різних рівнях, які використовують комплекс організаційних, правових, економічних методів регулювання інвестиційної сфери та стимулювання припливу іноземного капіталу за допомогою різноманітних економічних інструментів (кредити, субсидії, преференції). Варто зазначити, що необхідність державного регулювання прямих іноземних інвестицій пов'язана з можливими ризиками негативних наслідків неконтрольованого припливу іноземного капіталу для економіки країни, а також розбіжні інтереси іноземного інвестора та держави-отримувача капіталу [22].

Державне регулювання інвестицій у вигляді прямого капіталу здійснюється в двох векторах: контроль за процесом припливу іноземних інвестицій (оцінка масштабу, розподілу за галуззю і територією, формами) і контроль над імпортом капіталу.

Основними цілями державного регулювання припливу іноземних інвестицій є стимулювання або обмеження участі іноземного капіталу в національній економіці, концентрування його в пріоритетних галузях економіки. Ці цілі досягаються шляхом формування державних органів, що здійснюють контроль інвестиційної діяльності, прийняття законодавчих актів, що стимулюють приплив іноземного капіталу або обмежувальні заходи, допоміжні заходи (надання фінансової підтримки перспективним інвестиційним проектам, страхування іноземних інвестицій).

Варто виділити універсальний комплекс стимулюючих заходів, які використовуються у світовій практиці для залучення прямого іноземного капіталу [23]:

- 1) податкові заходи: надання податкових пільг інвестору або

«податкова відпустка», її звільнення від сплати митних платежів або зборів.

- 2) фінансові заходи: субсидії, пільгові кредити та позики надаються інвестору державними органами.
- 3) нефінансові заходи: держава створює сприятливий інвестиційний клімат, створення спеціальних економічних зон, прозору законодавчу базу та інфраструктуру, необхідну для інвестиційної діяльності (розвинена транспортна мережа, комунікації).

Ці стимулюючі заходи об'єднуються і використовуються в багатьох країнах для залучення іноземного капіталу. За останні десятиліття розвинулися наступні особливості залучення ПІІ в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку. Країни з високим рівнем соціально-економічного розвитку підкреслюють фінансові заходи щодо стимулювання інвестицій, країни, що розвиваються віддають перевагу фіскальним заходам у зв'язку з тим, що їм не вистачає необхідних фінансових ресурсів для активації інвестиційної діяльності. Другою особливістю є виникаюча стійка тенденція до широкого використання нефінансових стимулів, наприклад, створення спеціальних економічних зон з залучення ПІІ, спрощення адміністративних процедур відкриття та ведення бізнесу для іноземних інвесторів в країні-реципієнті.

Таким чином, розглянувши основні форми і методи ПІІ, можна зробити висновок, що значна частка прямих іноземних інвестицій реалізується за рахунок приватного експорту капіталу з країни-донора в країну-реципієнта. Основними формами прямих іноземних інвестицій вважаються створення спільних підприємств і дочірніх підприємств і компаній, відкриття власних філій і М&А угод.

Важливість іноземних інвестицій в економіку сучасних держав зростає, тому вони вимагають регулювання і контролю на міжнародному і національному рівнях, тому необхідно використовувати системний підхід до

розуміння державного регулювання прямих іноземних інвестицій з урахуванням спільних інтересів. приймаючої держави та прямого іноземного інвестора. Необхідність такого державного регулювання пов'язана з можливими ризиками та негативними наслідками неконтрольованого припливу ПІІ в економіку країни-реципієнта, а також з різними інтересами іноземного інвестора та держави-отримувача капіталу.

1.3. Зарубіжний досвід залучення ПІІ

Згідно з досвідом багатьох розвинених країн і країн, що розвиваються, залучення іноземних інвестицій є найважливішим фактором модернізації національної економіки, прискорення економічного зростання і розвитку і, як наслідок, підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни. Крім того, ключовим засобом сучасного розвитку національної економіки та її інтернаціоналізації є транскордонний рух капіталу через приплив прямих іноземних інвестицій. В результаті приходу ПІІ в країну можливий як швидкий перехід економіки на інноваційну стадію розвитку, так і прискорення розвитку вітчизняних підприємств, підвищення якості людського капіталу, диверсифікація експорту, розширення виробничої бази країни тощо.

В даний час лідером із залучення ПІІ є розвинені країни, обсяг припливу ПІІ яких у 2020 році збільшився майже в 2 рази в порівнянні з попереднім роком. Країни, що розвиваються в останні роки за обсягами залучених ПІІ наблизилися до розвинених країн, особливо завдяки азійським країнам і країнам Латинської Америки. В Америці, однак, зростання ПІІ в цих країнах в 2020 році було значно нижче, всього на 9,6%. У країнах з перехідною економікою спостерігається зниження надходження ПІІ на $\approx 37,5\%$ через поточну економічну ситуацію і зниження довіри іноземних інвесторів до цієї групи країн [24].

Регіональні тенденції в ПІІ

Група країн	Середнь орічний приплив ПІІ у 2019- 2020	Темпи зростання припливу ПІІ		Основні заходи з підтримки інвестицій
		2019	2020	
Розвинені країни, в т.ч. Європа Північна Америка	711 358 282	76,8 94,7 58,3	184,1 164,4 262	Фінансові заходи та нефінансові стимули (створення зон вільної торгівлі, пільгові кредити, субсидії), сприятливий інвестиційний клімат
Країни, що розвиваються в тому числі Африка Азія Латинська Америка	718 53 484 173	105,74 111,2 108,1 96,2	109,6 93,1 115,6 98,8	Податкові заходи та нефінансові стимули (створення ВЕЗ, податкові пільги, прискорена амортизація, зниження податкових ставок, просування експорту високотехнологічних галузей, створення послуг «єдиного вікна»), сприятливий інвестиційний клімат – в ряді країн.
Країни з перехідною економікою	51	65,6	62,5	Податкові та фінансові заходи (податкові пільги, податкові канікули, субсидування стартових витрат і т.д.)

Джерело: складено автором за [25]

Розглянемо топ-10 країн – найбільших одержувачів ПІІ в 2020 році. Лідером із залучення ПІІ у 2020 році стали Сполучені Штати Америки, за ними йдуть Гонконг, Китай, Ірландія та Нідерланди.

Таблиця 1.4.

20 найбільших країн-реципієнтів ПІІ у 2014-2020 роках

Країна	2024		2020		Країна	2024		2020	
	місце	обсяг	місце	обсяг		місце	обсяг	місце	обсяг
США	3	207	1	380	Франція	20	25	20	43
Гонконг	2	224	2	275	Великий- Великобританії	7	52	22	40
Китай	1	229	3	236	Німеччина	98	2	22	32
Ірландія	22	32	4	202	Бельгія	289	-9	23	32
Нідерланди	8	52	5	73	Мексика	23	26	24	30
Швейцарія	38	7	6	69	Люксембург	23	22	25	25
Сінгапур	5	68	7	65	Австралія	9	40	26	22
Бразилія	4	73	7	65	Італія	24	23	27	20
Канада	6	59	8	49	Чилі	27	22	28	20
Індія	20	35	9	44	Туреччина	22	22	29	27

Джерело: складено автором за [25]

Китайська Народна Республіка є типовим прикладом країни, якій вдалося залучити прямиї іноземний капітал. Успіх Китаю в залученні іноземних інвестицій вважається одним з основних факторів, що забезпечили швидке зростання китайської економіки за останні два десятиліття. У 2014 році Китай вперше випередив США за обсягом залучення ПІІ, тим самим ставши найбільшим у світі імпортером прямих іноземних інвестицій [25].

Таким чином, досвід залучення прямих іноземних інвестицій такими країнами, як Китай, Сінгапур, Бразилія, Індія, Південна Корея, за допомогою фінансових, нефінансових і податкових заходів може бути використаний для модернізації української економіки.

До таких заходів відносяться: створення ефективних СЕЗ, зниження ставок податку, сприяння експорту високотехнологічних галузей, створення ефективних послуг «єдиного вікна», розвиток сприятливих інвестицій клімату та інших. Звичайно, досвід кожної країни базується на індивідуальних характеристиках розвитку та унікальному історичному

минулому, його національній специфіки.

Далі розглянемо тенденції та досвід залучення прямих іноземних інвестицій у країни східної Європи (Угорщина, Польща, Чеська Республіка та Словацька Республіка) [26].

У разі відносно невисокого зростання глобальних притоків ПІІ, конкуренція у сфері їх залучення стає дедалі жорсткішою. Тому перехідні економіки, котрим настільки важлива роль ПІІ у тому становленні та розвитку, мають удосконалювати свої механізми і політику залучення прямих іноземних інвестицій.

У цьому відношенні низка країн а східної Європи (Угорщина, Польща, Чеська Республіка та Словацька Республіка) досягли певного успіху. Відповідно до класифікації ЮНКТАД, за показниками ввезення та потенціалу у сфері залучення ПІІ ці країни увійшли до групи лідерів, тобто мали високий потенціал та реалізували його. Успіх цих країн у залученні прямого іноземного капіталу обумовлюється географічним фактором, наявністю природних ресурсів, приватизаційними процесами 1990-х років, а також виробленням ефективної державної політики. Перерахуємо найважливіші для іноземних інвесторів заходи державного впливу, що стимулюють приплив ПІІ до тих країн СЄ, які досягли найкращих результатів у цій галузі.

Угорщина

В Угорщині іноземні компанії звільняються від податку на прибуток на 10 років за умови, що інвестиції здійснено після 31 грудня 1996 р. та їх сума становить не менше 33 млн. дол. Ця пільга діє, починаючи з другого податкового року після відкриття підприємства, де мають працювати не менше 500 осіб [27].

Вищезгадана пільга може бути продовжена, якщо компанія, що оцінюється в не менше 33 млн. дол., здійснює інвестиції ще на суму не менше 180 млн. дол. , то дана пільга набуває інших параметрів.

В Угорщині стимулюються також витрати на науково-дослідну

діяльність. Податкова база зменшується на повну суму тих витрат, які здійснені у цій галузі (зарплата, матеріали, патенти, ліцензії, ноу-хау, консультаційні витрати тощо).

Чеська Республіка

У Чеській Республіці заходи державного впливу продумані таким чином, щоб мати суттєвий вплив на інвестиційні проекти на ранніх стадіях їх розвитку, коли фінансові пільги мають максимальний ефект.

Пільги діють, якщо [28]:

- Інвестиції здійснюються в обробному секторі економіки, де мінімум 50% інвестиційних витрат витрачається на придбання високотехнологічних машин та обладнання;
- інвестиції здійснюються для придбання чи будівництва нових заводів, для розширення чи модернізації існуючих виробничих потужностей;
- мінімальна сума інвестицій становить 10 млн. дол.: ця сума зменшується до 3 млн. дол. при інвестуванні на економічно відсталих територіях Чеської Республіці;
- запропоновані проекти відповідають усім вимогам охорони навколишнього середовища.

Нові компанії, інвестиції яких відповідають вищевказаним критеріям, отримують 10-річне 100% звільнення від податку на прибуток, а вже існуючі компанії – 5-річне часткове звільнення. Крім того, ці підприємства можуть отримати урядові гранти на створення нових робочих місць, на підвищення кваліфікації своїх службовців.

Польща

У Польщі існують такі заходи залучення іноземних інвесторів:[29]

Інвестиційні гранти, які закривають до 25% інвестиційних витрат;

- гранти зайнятості – до 4000 євро за кожне створене робоче місце. Але загальна допомога обмежена до суми дворічної зарплати нових робітників;

- гранти на навчання – до 1150 євро на робітника;
- гранти на розвиток інфраструктури, які забезпечує місцева влада для покращення інвестиційної інфраструктури (до 50% видатків).

Інвестори, які користуються грантами, можуть також отримувати інші пільги, наприклад, податкові пільги у Спеціальних Економічних Зонах (ВЕЗ), місцеві податкові пільги тощо. Проте загальна вартість грантів та іншої допомоги інвестору не може перевищувати 50% загальних інвестиційних витрат.

Інвестиційні витрати, що підлягають відшкодуванню, включають [29]:

1. придбання землі (максимум 5% інвестиційної вартості);
2. будівництво чи придбання будівель (максимум 40% інвестиційної вартості);
3. вартість обладнання (максимум 70% інвестиційної вартості);
4. вартість нематеріальних активів (максимум 25% інвестиційної вартості).

Під час інвестування у ВЕЗ компанії звільняються від прибуткового податку. За великомасштабної діяльності інвестор може отримувати до 50% податкових пільг. Критерієм для отримання податкових пільг є або розмір інвестицій, або кількість нових робочих місць.

Словацька Республіка

У Словацькій Республіці інвестиційні стимули мають деяку специфіку на відміну від інших країн СЄ.

Підприємства, які мають постійне місцезнаходження в Республіці Словаччина, можуть отримувати так званий податковий кредит. Починаючи з першого податкового періоду після декларування податків, компанії одержують 100% повернення декларованих податків на п'ять років.

Платник податків може продовжити свої податкові канікули ще на п'ять років (з 50% пільгою), якщо збільшує свої капітальні вкладення з іноземних коштів ще на 3–4,5 млн. євро.

Окрім податкового кредиту, у Словаччині існує нульове мито на

імпорт: безмитний імпорт на машини та обладнання, які специфіковані у Митному кодексі.

Компанії можуть також отримувати допомогу, якщо вкладають кошти у створення нових робочих місць. Така допомога має дискреційний характер і обговорюється на основі конкретного випадку з регіональними представництвами зайнятості. Підтримка підприємцям має дві форми [30]:

– відшкодовані вклади, що обговорюються з регіональним офісом зайнятості. Відшкодування надається тим компаніям, які створили не менше ніж 100 нових робочих місць або скоротили безробіття мінімум на 300 місць;

– невідшкодовані вклади, що обговорюються з районним офісом зайнятості, які надаються співробітникам компанії у 12-місячному періоді.

В обох випадках допомога надається у вигляді заробітної плати, страхування, пенсій, приміщень, відрядження та інших витрат.

Зауважимо, що всі перелічені методи та інструменти інвестиційної політики, що застосовуються у вищезгаданих державах та спрямовані на активізацію процесу залучення прямого іноземного капіталу, мають стратегічні цілі.

Пільгові умови надаються саме тим інвестиціям, які мають реальний внесок у національну економіку і спрямовані на вирішення багатьох стратегічних завдань (завершення ринкової реструктуризації, придбання новітніх виробничих технологій, скорочення безробіття, забезпечення безперервного економічного зростання, інтеграція у світову економіку тощо), які поки що неможливо здолати власними силами.

Отже, вивчення досвіду стимулювання іноземних інвестицій ряду країн ЦСЄ, що мали значний успіх у залученні іноземного капіталу, може виявитися корисним при розробці ефективної політики залучення ІІІ у перехідні економіки.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ЄС

2.1 Роль ПІІ в економіці країн ЄС

Теоретично інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання та економічне зростання — два взаємопов'язані процеси. З одного боку, активізація інвестиційної діяльності у реальному секторі економіки - найважливіша умова та джерело економічного зростання та диверсифікації економіки. З іншого боку, що супроводжується підвищенням доходів населення, веде до збільшення платоспроможного попиту.

Аналіз показників, що характеризують інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання в країнах ЄС (ЄС), призводить до наступних висновків. У 2010–2021 роках спад економіки ЄС змінився зростанням (див. Таблиця 2.1).

Обсяг валового внутрішнього продукту країн ЄС у 2021 р. збільшився порівняно з 2021 р. на 18 %, або 3,2 % у середньому протягом року.

На зростання ВВП вплинули деяке пожвавлення попиту у будівництві, торгівлі, фінансовому посередництві, збільшення експорту товарів та послуг, зниження цін на нафту, що проводиться в окремих країнах ЄС економічна політика урядів. Середньорічний темп зростання реального ВВП країн ЄС за цей період становив 2,6 %, реального внутрішнього попиту – 3,3 %, реального експорту товарів та послуг – 5,4 [32].

Таблиця 2.1.

Ключові показники економічного розвитку країн ЄС

	Зростання ВВП у відсотках До попереднього року		Інвестиції в основні засоби (у відсотках від ВВП)		Промислове виробництво (додана вартість) (відсоток) до ВВП		Чистий приплив прямих іноземних потоків інвестиції (відсоток до ВВП)	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Болгарія	0,9	1,6	21,1	21,0	27,6	27,9	4,2	2,0
Німеччина	2,1	4,1	20,9	21,7	40,0	41,9	-15,5	8,7
Польща	1,4	4,9	18,8	20,1	42,2	44,1	0,2	4,0
Франція	4,5	4,7	24,7	24,8	46,5	44,9	2,0	2,4
Словацька Республіка	1,5	4,8	20,7	24,0	44,1	44,8	1,0	1,4
Чеська Республіка	-0,5	4,5	25,1	26,4	46,7	47,8	4,5	1,4

Джерело: Розраховано автором за показниками світового розвитку(2021) [33]

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 1970-2021

За період 1970-2021 років. Прямі іноземні інвестиції ЄС у поточних цінах підвищилися на 582,5 млрд. дол. (у 4,4 рази) до 755,6 млрд. дол.; зміна відбулася на -18,5 млрд. дол. через падіння чисельності населення на 35.2 млн., а також на 601,0 млрд. дол. завдяки зростанню приватних інвестицій на душу населення на 2 048,2 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС становив 11,9 млрд. дол. чи 3,1%. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС у постійних цінах дорівнює 0,37%. Частка у світі скоротилася на 15,1%. Частка у Європі зменшилася на 24,3%. Мінімум приватних інвестицій був 1999 року (130,6 млрд. дол.). Максимум приватних інвестицій був у 2008 році (893,8 млрд. дол.). [33]

За 1970-2021 рр. Прямі іноземні інвестиції на душу населення ЄС збільшилися на 2 048,2 доларів (у 4,9 разів) до 2 575,2 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій на душу населення в поточних цінах дорівнює 41,8 дол. або 3,3%.

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 1970-1999 (падіння)

Протягом 1970-1999 років. Прямі іноземні інвестиції ЄС у поточних цінах знизилися на 42,6 млрд. дол. (на 24,6%) до 130,6 млрд. дол.; зміна відбулася на -12,3 млрд. дол. через падіння чисельності населення на 23,4 млн., а також на -30,3 млрд. дол. через падіння приватних інвестицій на душу населення на 99,1 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС був на рівні -1,5 млрд. дол. або -0,97%. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС у постійних цінах дорівнює -2,7%. Частка у світі скоротилася на 16,7%. Частка у Європі знизилася на 34,4% [34].

Протягом 1970-1999 р.р. прямі іноземні інвестиції на душу населення ЄС скоротилися на 99,1 доларів (на 18,8%) до 427,8 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій на душу населення в поточних цінах дорівнює -3,4 доларів або -0,72%.

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 1999-2008 (зріст)

Протягом 1999-2008 років. Прямі іноземні інвестиції ЄС у поточних цінах підвищилися на 763,2 млрд. дол. (у 6,8 разів) до 893,8 млрд. дол.; зміна відбулася на -4,2 млрд. дол. через падіння чисельності населення на 9,7 млн., а також на 767,4 млрд. дол. завдяки зростанню приватних інвестицій на душу населення на 2 596,9 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС дорівнює 84,8 млрд. дол. або 23,8%. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС у постійних цінах становив 12,3%. Частка у світі збільшилась на 3,8%. Частка у Європі підвищилася на 11,3% [34].

Протягом 1999-2008 років. Прямі іноземні інвестиції на душу населення ЄС збільшилися на 2 596,9 доларів (в 7,1 раз) до 3 024,7 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій на душу населення у поточних цінах становив 288,5 доларів, або 24,3%.

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 2008-2019 (падіння)

За 2008-2019 р.р. Прямі іноземні інвестиції ЄС у поточних цінах скоротилися на 138,2 млрд. дол. (на 15,5%) до 755,6 млрд. дол.; зміна відбулася на -6,3 млрд. дол. через падіння чисельності населення на 2,1 млн., а також на -131,9 млрд. дол. через падіння приватних інвестицій на душу населення на 449,6 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС дорівнює -12,6 млрд. дол. або -1,5%. Середньорічний приріст приватних інвестицій ЄС у постійних цінах був на рівні -0,80%. Частка у світі зменшилась на 2,2%. Частка у Європі зменшилась на 1,2%.

За 2008-2019 р.р. Прямі іноземні інвестиції душу населення ЄС скоротилися на 449,6 доларів (на 14,9%) до 2 575,2 доларів. Середньорічний приріст приватних інвестицій на душу населення в поточних цінах становив -40,9 доларів, або -1,5% [34].

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 1970

Прямі іноземні інвестиції ЄС 1970 року становили 173,2 млрд. дол., склалися з приватних інвестицій СРСР (89,3%), приватних інвестицій Польщі (3,3%), приватних інвестицій Чехословаччини (2,3%), приватних інвестицій Румунії (2,1%), Болгарії (1,7%) та інших (1,3%). Частка приватних інвестицій ЄС у світі дорівнювала 18,4%.

Прямі іноземні інвестиції душу населення ЄС 1970 року становили 527,0 доларів. Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі були більшими, ніж Прямі іноземні інвестиції на душу населення у світі (254,8 доларів) на 272,2 доларів [35].

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 1999

Прямі іноземні інвестиції ЄС 1999 року становили 130,6 млрд. дол., склалися з приватних інвестицій Польщі (33,1%), приватних інвестицій Російської Федерації (23,8%), приватних інвестицій Чеської Республіки (14,9%), приватних інвестицій Угорщини (10,2%). Словаччини (4,7%) та інших (13,3%). Частка приватних інвестицій ЄС у світі дорівнювала 1,7%.

Прямі іноземні інвестиції на душу населення ЄС 1999 року становили 427,8 доларів. Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі були меншими, ніж Прямі іноземні інвестиції на душу населення у світі (1 282,0 доларів) на 854,2 доларів.

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 2008

Прямі іноземні інвестиції ЄС у 2008 році дорівнювали 893,8 млрд. дол., склалися з приватних інвестицій Російської Федерації (50,7%), приватних інвестицій Польщі (14,7%), приватних інвестицій Чеської Республіки (8,3%), приватних інвестицій Румунії (7,9%), інвестицій України (5,8%) та інших (12,6%). Частка приватних інвестицій ЄС у світі дорівнювала 5,5%.

Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі у 2008 році дорівнювали 3 024,7 доларів. Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі були більшими, ніж Прямі іноземні інвестиції на душу населення у світі (2 388,5 доларів) на 636,3 доларів [35].

Прямі іноземні інвестиції ЄС , 2021

Прямі іноземні інвестиції ЄС у 2021 році дорівнювали 755,6 млрд. дол., склалися з приватних інвестицій Польщі (15,6%), приватних інвестицій Чеської Республіки (8,9%), приватних інвестицій Румунії (7,6%), інвестицій Угорщини (6.1%) та інших (10.4%). Частка приватних інвестицій ЄС у світі становила 3,3% [35].

Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі у 2019 році становили 2575,2 доларів. Прямі іноземні інвестиції на душу населення у Європі були меншими, ніж Прямі іноземні інвестиції на душу населення у світі (2 978,4 доларів) на 403,2 доларів.

У 2020 р. інвестиційна активність майже в усьому регіоні стала загасати під тиском невизначеності економічних перспектив, що посилилася, і значного недовикористання наявних виробничих потужностей через слабкий попит, нечисленність окупних інвестиційних проектів. Ці чинники стримували у регіоні як місцевих підприємців, а й іноземні компанії [7: з. 24]. Падіння інвестицій в основний капітал - головна проблема та обмежувач економічного зростання.

Можна говорити про деяке, щоправда, дуже слабе зростання інвестиційного попиту. Позитивно вплинула на нього низка факторів.

В Угорщині, Польщі, Румунії, Словаччині та Чеській Республіці зросла частка валового накопичення капіталу у ВВП. Динаміка обсягів валового накопичення капіталу впливає і валове накопичення основного капіталу (інвестицій в основний капітал). Динаміка інвестицій у основний капітал відбиває ступінь активізації інвестиційного процесу на підприємствах. У 2018 р. було завершено спорудження численних інвестиційних об'єктів за участю прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Прямі іноземні інвестиції мають подвійне значення для громадського виробництва. З одного боку, приплив ПІІ в економіку інших країн сприяє збільшенню їхнього технологічного потенціалу. Іноземні компанії мають значними фінансовими і матеріальними ресурсами, багатим управлінським досвідом. Тому іноземні інвестиції можуть бути джерелом зростання економіки. Опосередковано вони впливають інвестиційний потенціал країни — імпортера іноземного капіталу. Але, з іншого боку, їхня притока веде до зростання залежності промисловості від іноземного капіталу. Крім того, опора на закордонні інвестиції та кредити, домінування іноземного капіталу в промисловості та банківському секторі сприяють зростанню зовнішньої заборгованості. Обсяг накопичених прямих іноземних інвестицій у країнах ЄС з 2009 по 2018 р. збільшився на 23,2 % (насамперед у Болгарії, Угорщині, Польщі, Румунії, Словаччині, Чеській Республіці) [35].

У більшості країн ЄС після 2020 р. зростало промислове виробництво: на 2,2 % у 2017 р., 2,8 % у 2018 р. та на 4,3 % у 2019 р. Нефінансові ресурси, наприклад, представлені основними фондами, які створюються у сфері матеріального виробництва.

В умовах економічної глобалізації якість підприємницького та податкового клімату у певному сенсі є фактором, що забезпечує конкурентоспроможність національної економіки. Нестабільність податкового

режиму негативно впливає на формуванні сприятливого підприємницького клімату.

Фінансова складова інвестиційного потенціалу визначається сукупністю фінансових ресурсів, які має економіка країни. «Фінансова сфера ЄС була суттєво ослаблена борговою кризою в єврозоні, що спричинила хвилю відтоку іноземного капіталу з регіону» [36]. Для багатьох країн-членів ЄС важливим джерелом інвестицій (переважно на розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури) служили кошти фондів ЄС .

Хоча під впливом глобальних потрясінь рівень довіри інвесторів до ЄС знизився, проте Польща, Словачька Республіка та інші країни, які не нагромадили великого обсягу боргу та мали сприятливі перспективи зростання економіки, зберегли інвестиційну привабливість.

Вплив прямих іноземних інвестицій на економічне зростання ЄС.

Для побудови моделі залежності ВВП від ПІІ для ЄС використано панельні дані: спостереження для 10 країн у період 1993—2021 років. У панелі немає пропущених значень, таким чином, загальна кількість спостережень дорівнює 320. Для вивчення особливостей даних та взаємозв'язків перед побудовою моделі проведемо описовий аналіз кількісних змінних панельних даних (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Описові статистики кількісних змінних

Variable	Mean	Std. Dev.	Min	Max	Observations		
GDP_gr~h overall	1.550873	2.083172	-8.025203	7.882327	N	=	320
between		0.2851928	0.878850 7	1.782599	n	=	10
within		2.097793	-5.98005	7.535083	T	=	32
FDI overall	25.29793	17.79552	1.857171	85.7171	N	=	320
between		8.337812	7.850978	92.77218	n	=	10
within		15.38733	-9.78517	77.17337	T	=	32
Domest~v overall	20.02377	7.02281	-85.8779	39.7777	N	=	320
between		9.097801	8.28797	23.20071	n	=	10

Продовження таблиці 2.2.

within		7.090188	-59.85288	33.08811	T	=	32
Gov_Ba~e overall	-0.0990803	9.77787	-12.85795	18.17878	N	=	320
between		3.751188	-5.137871	7.090527	n	=	10
within		3.291793	-12.75787	8.102287	T	=	32
TradeO~n overall	33.71927	12.58532	13.15891	72.77058	N	=	320
between		11.88777	17.07293	80.11708	n	=	10
within		5.913722	21.85553	58.37779	T	=	32
Price_~l overall	3.882295	3.8735	-5.209888	29.87572	N	=	320
between		1.852085	1.791918	7.58222	n	=	10
within		3.85028	-5.588871	21.07575	T	=	32

Джерело: розроблене автором

З табл. 2.2 видно, що розкид значень досить значний для спостережень загалом (не враховуючи панельної структури даних). Зазначимо також, що в середньому за вибіркою країн відзначено негативний державний баланс, тобто борг. Ціни ж у середньому збільшувалися не дуже сильно (інфляція близько 4%). Однак максимальні значення інфляції сильно відрізняються від мінімальних, що може призвести до викидів, котрі зміщують коефіцієнти.

Міжкраїнні (Between) стандартні відхилення показників досить значні, що наводить на думку про можливість неспостережуваних ефектів країн на регресори. Показники всередині країн також варіюються з часом, на що вказують стандартні відхилення цін. Таким чином, слід розглянути звичайну модель і модель, що включає фіксовані ефекти. Мультиколінеарності між даними змінними немає, таким чином, всі змінні можна включати в модель. Після побудови моделі за всіма змінними з'ясувалося, що важливість мають лише чотири фактори і ПІІ не значимо, що не зовсім відображає теоретичну базу дослідження. Тест Кука не виявив викидів, тому можна спробувати виключити найнезначніші чинники без винятку будь-яких спостережень і порівняти початкову модель m_0 і без найменш значущих змінних m_1 (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Таблиця коефіцієнтів регресій. Вплив факторів на економічне зростання ЄС

	m0b/p	m1 b/p
FDI	0.221	0.224*
	0.227	0.024
Domestic_Inv	0.152***	0.145***
	0.001	0.001
Gov_Balance	0.033	
	0.607	
TradeOpen	0.044*	0.048*
	0.044	0.011
Price_stabil	-0.069	-0.072
	0.174	0.133
Dom_FDI	-0.003***	-0.003***
	0.000	0.000
Balan_FDI	0.002	0.003*
	0.420	0.011
Open_FDI	-0.001	-0.001*
	0.053	0.013
Pstab_FDI	0.004	0.004
	0.096	0.063
PR_FDI	-0.182	-0.185*
	0.338	0.041
CL_FDI	0.031	0.034
	0.525	0.189
R-sqr	0.192	0.191
AdjR-sqr	0.155	0.162
AIC	1330.3	1324.7
BIC	1383.1	1366.1

Джерело: розроблене автором

Можна помітити, що значимість ПІІ змінилася за винятком деяких не значущих змінних. Загалом модель m1 є кращою за критеріями AIC і BIC, тому спиратимемося на неї як на базову модель для розвинених країн.

Можна зробити такі висновки:

- 1) ПІІ залишається значним, позитивно впливаючим чинником для економічного зростання ЄС;
- 2) існує негативний взаємозв'язок між впливами внутрішніх інвестицій та

ПШ на економічне зростання. Швидше за все, ПШ «витісняють» внутрішні інвестиції з ринку капіталу та товарів, тим самим зменшуючи їхній вплив на зростання ВВП;

3) внутрішні інвестиції мають значно менший вплив на економічне зростання, ніж ПШ;

4) незважаючи на те, що відкритість торгівлі передбачає позитивний вплив на залучення ПШ, коефіцієнт за їх взаємозв'язку негативний. Це можна пояснити тим, що обмежувальні заходи країн, які зменшують відкритість торгівлі, стимулюють ПШ як вихід інвесторам;

5) гарне інституційне та економічне середовище значно підвищує ефективність впливу ПШ на економічне зростання розвинутих країн;

6) зі зростанням ВВП душу населення економічне зростання уповільнюється. Таким чином, у розвинених країн можна спостерігати ознаку конвергенції.

2.2 Економетричне дослідження впливу ПШ на економічний добробут країн ЄС

В першому пункті було розглянуто статистичний вплив ПШ на економіку країн ЄС, а також динаміка зміни цього показника.

Для того, щоб перевірити твердження, що ПШ мають безпосередній вплив на ВВП країн ЄС, було прийняте рішення провести економетричне дослідження, в якому дослідили вплив ПШ (в країну та з країни) на ВВП.

Для кожної країни було проведене окреме дослідження. Досліджуваний період з 1980 по 2021 рік (для деяких країн з 1991 і пізніше).

Залежною змінною в дослідженні є ВВП. Незалежні змінні – це ПШ в країну та з країни.

1. Дослідження для Болгарії

Першим кроком були зібрані показники та представлені у графічному вимірі.

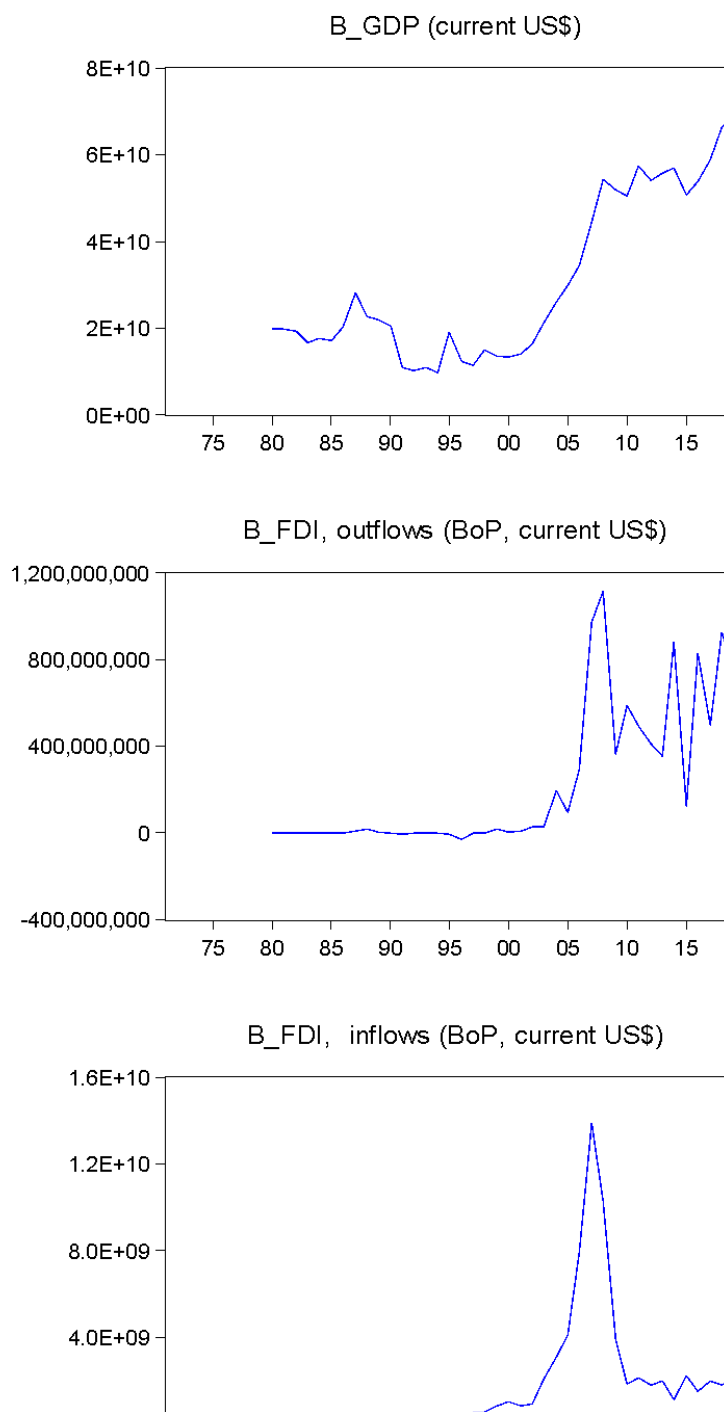

Рис.2.1. Динаміка показників для Болгарії

Джерело: розроблене автором

Отже, як можна побачити на графічній динаміці показників, ВВП Болгарії мав тенденцію до зростання, в той час як ПІІ в країну та з країни досягли свого максимального значення в 2008 році, після чого різко зменшились.

Наступний крок – побудова таблиці кореляції та її аналіз.

Таблиця 2.2.

Таблиця кореляції для детермінантів Болгарії

	B_GDP__CURRE NT_US\$_	B_FDI__OUTFLOWS __BOP_CU	B_FDI__INFLOWS_ _BOP_CU
B_GDP__CURRENT_ US\$_	1,000000	0,877713	0,750968
B_FDI__OUTFLOWS __BOP_CU	0,877713	1,000000	0,552773
B_FDI__INFLOWS_ _BOP_CU	0,750968	0,552773	1,000000

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці кореляції:

- Кореляція між ПІІ в країну та ВВП становить 0,75. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ в країну, збільшуватиметься ВВП, і навпаки.
- Кореляція між ПІІ з країни та ВВП становить 0,87. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ з країни, збільшуватиметься ВВП, і навпаки. Цей зв'язок є вищим, ніж між ПІІ в країну та ВВП.
- Кореляція між ПІІ в країну та з країни дорівнює 0,55. Зв'язок між показниками позитивний та нижчий за середній. При збільшенні ПІІ в Болгарію, збільшуватимуться ПІІ з Болгарії, і навпаки.

Наступним кроком стала побудова рівняння регресії, так як таблиця кореляції показала те, що вплив між показниками існує.

Таблиця 2.3.

Рівняння регресії для ВВП Болгарії

Dependent Variable: B_GDP__CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1980 2021				
Included observations: 51 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std, Error	t-Statistic	Prob,
B_FDI__OUTFLOWS__BOP__CU	1,096832	7,878907	9,228399	0,0000
B_FDI__INFLOWS__BOP__CU	1,219337	0,688311	1,771588	0,0257
C	2,05E+10	1,85E+09	11,07250	0,0000
R-squared	0,776021	Mean dependent var		3,05E+10
Adjusted R-squared	0,752833	S,D, dependent var		1,88E+10
S,E, of regression	9,75E+09	Akaike info criterion		58,86702
Sum squared resid	3,37E+21	Schwarz criterion		58,99368
Log likelihood	975,3503	Hannan-Quinn criter,		58,91281
F-statistic	77,32635	Durbin-Watson stat		1,968376
Prob(F-statistic)	0,000000			

Джерело: розроблене автором

Аналіз рівняння регресії.

- Всі показники є значущими (впливовими), так як Prob < 0.07. Отже, при тестуванні нульової гіпотези про те, що коефіцієнти можуть дорівнювати 0, ми відхиляємо гіпотезу і стверджуємо, що коефіцієнти не дорівнюють нулю.
- Нульовий коефіцієнт (C) вказує на те, чому дорівнюватиме ВВП Болгарії, якщо ПІІ дорівнюватимуть нулю. За нашим дослідженням, ВВП при таких умовах дорівнюватиме 2.05E+10 дол.
- Якщо ПІІ з країни зростуть на 1 долар, тоді ВВП Болгарії зросте на 5,09 долари.

- Якщо ПІІ в країну зростуть на 1 долар, тоді ВВП Болгарії зросте на 1,21 долар.
- ПІІ з Болгарії мають більший вплив на ВВП, ніж ПІІ в країну.
- Коефіцієнт детермінації (R-squared) дорівнює 0,77. Це говорить про те, що ПІІ на 77% пояснюють зміну ВВП. Це значення є вищим за середнє і свідчить про існування впливу ПІІ на ВВП Болгарії.
- Статистика Дарбіна-Уотсона дорівнює 1,96. Аналізуючи це значення, та порівнюючи його з таблицею значень, можемо зробити висновок, що проблема автокореляції відсутня для рівняння регресії.

Останній етап дослідження полягає в прогнозуванні залежної та незалежних змінних.

Для прогнозування було обрано період з 2021 по 2027 роки. Методи прогнозування ПІІ – експоненційне згладжування, а для ВВП – за рівнянням регресії. Таким чином ми використали як каузальні, так і некаузальні методи прогнозування.

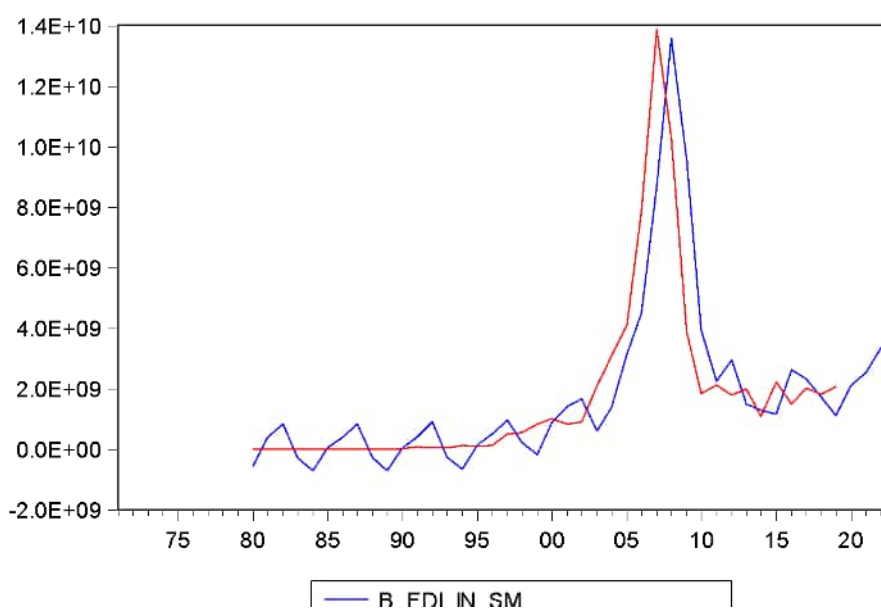

Рис. 2.2. Прогнозування ПІІ в Болгарію

Джерело: розроблене автором

Як бачимо, ПІІ в Болгарію матимуть тенденцію до зростання з 2021 по 2023 рік, а вже в 2023 році почнеться незначний спад.

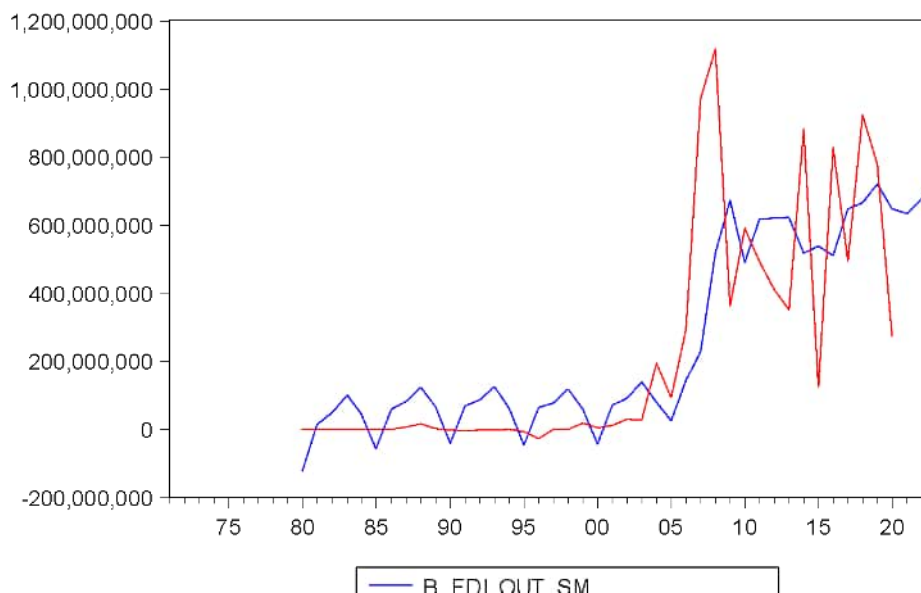

Рис. 2.3. Прогнозування ПІІ з Болгарії

Джерело: розроблене автором

ПІІ з Болгарії матимуть аналогічну тенденцію: зростання до 2023 року, а з 2025 по 2027 рік спостерігатиметься незначний спад.

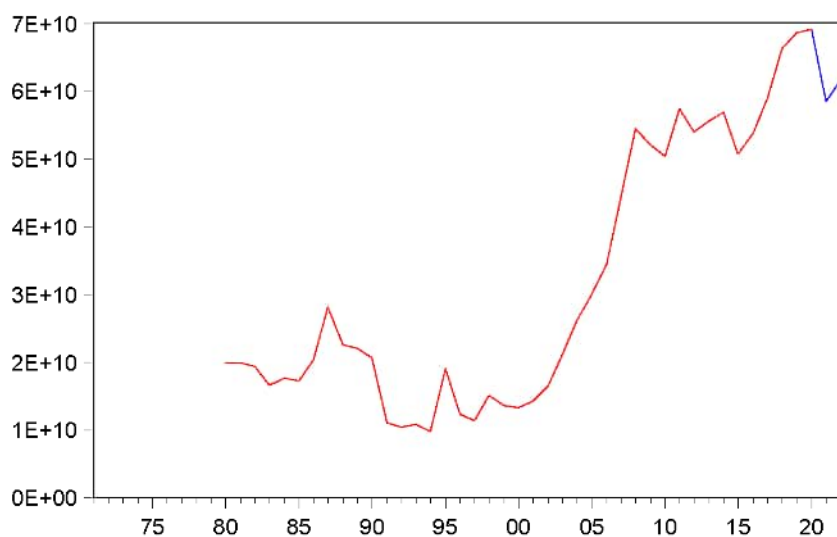

Рис. 2.5. Прогнозування ВВП Болгарії

Джерело: розроблене автором

Отже, прогнозуючи ВВП за рівнянням регресії, можемо побачити, що показник буде нестабільним протягом усього періоду і матиме тенденцію до зменшення ВВП країни.

2. Дослідження для Польщі

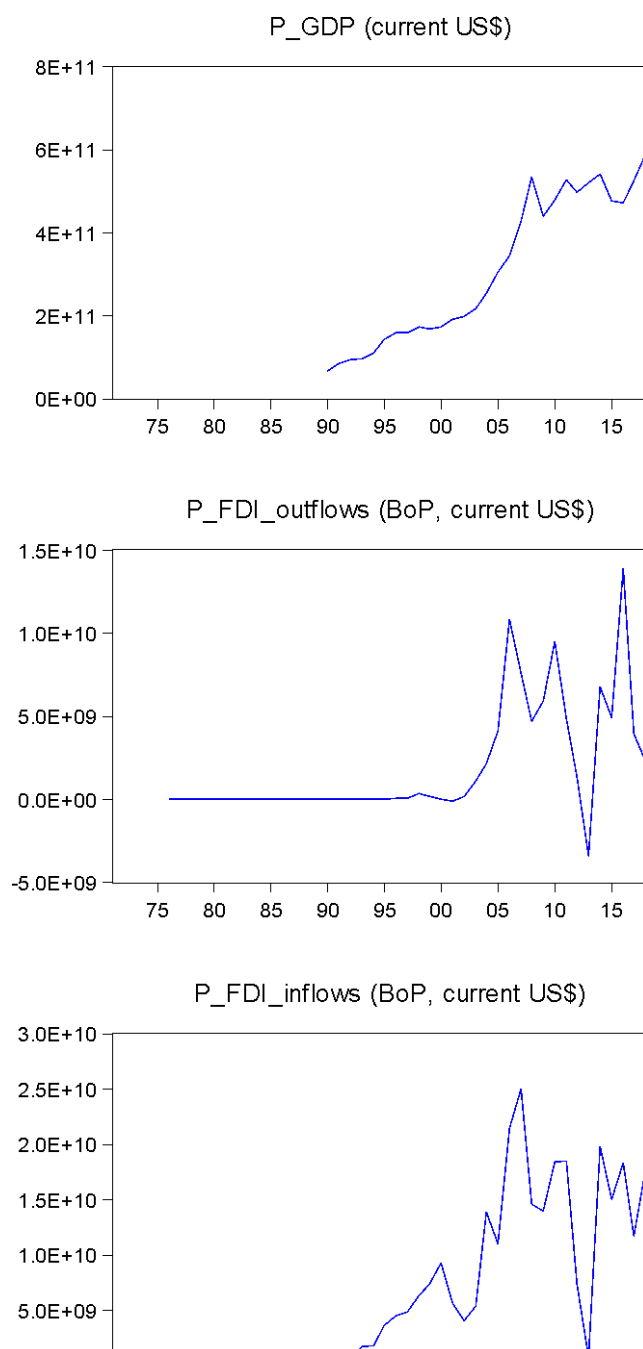

Рис. 2.15. Динаміка показників Польщі

Джерело: розроблене автором

Можна зробити висновок, що всі показники мали коливання протягом досліджуваного періоду. Незважаючи на це, ВВП Польщі мало тенденцію до зростання, в той час як ПІІ з країни набували негативних значень, а ПІІ в країну зменшувались до 0.

Таблиця 2.7.

Таблиця кореляції для Польщі

	P_GDP__CURRE NT_US\$_	P_FDI_OUTFLOWS__ BOP_CUR	P_FDI_INFLOWS__B OP_CURR
P_GDP__CURRENT_ US\$_	1,000000	0,767000	0,727181
P_FDI_OUTFLOWS__ BOP_CUR	0,767000	1,000000	0,356852
P_FDI_INFLOWS__B OP_CURR	0,727181	0,356852	1,000000

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці кореляції:

- Кореляція між ПІІ в країну та ВВП становить 0,72. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ в країну, збільшуватиметься ВВП, і навпаки.
- Кореляція між ПІІ з країни та ВВП становить 0,76. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ з країни, збільшуватиметься ВВП, і навпаки. Цей зв'язок є нижчим, ніж між ПІІ в країну та ВВП.
- Кореляція між ПІІ в країну та з країни дорівнює 0,57. Зв'язок між показниками позитивний та нижчий за середній. При збільшенні ПІІ в Польщі, збільшуватимуться ПІІ з Польщі, і навпаки.

Наступним кроком стала побудова рівняння регресії, так як таблиця кореляції показала те, що вплив між показниками існує.

Таблиця 2.8.

Рівняння регресії для ВВП Польщі

Dependent Variable: P_GDP__CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1990 2021				
Included observations: 31 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std, Error	t-Statistic	Prob,
P_FDI_OUTFLOWS__BOP__CUR	1,036896	11,56770	0,700965	0,0293
P_FDI_INFLOWS__BOP__CURR	1,293779	6,183119	3,757678	0,0015
C	1,25E+11	5,57E+10	2,797362	0,0095
R-squared	0,737215	Mean dependent var		3,19E+11
Adjusted R-squared	0,702933	S,D, dependent var		1,82E+11
S,E, of regression	1,28E+11	Akaike info criterion		75,08790
Sum squared resid	5,55E+23	Schwarz criterion		75,22802
Log likelihood	808,3187	Hannan-Quinn criter,		75,13272
F-statistic	17,67113	Durbin-Watson stat		1,795237
Prob(F-statistic)	0,000030			

Джерело: розроблене автором

Аналіз рівняння регресії.

- Всі показники є значущими (впливовими), так як Prob < 0.07. Отже, при тестуванні нульової гіпотези про те, що коефіцієнти можуть дорівнювати 0, ми відхиляємо гіпотезу і стверджуємо, що коефіцієнти не дорівнюють нулю.
- Нульовий коефіцієнт (C) вказує на те, чому дорівнюватиме ВВП Польщі, якщо ПІІ дорівнюватимуть нулю. За нашим дослідженням, ВВП при таких умовах дорівнюватиме 1.257E+11 дол.
- Якщо ПІІ з країни зростуть на 1 долар, тоді ВВП Польщі зросте на 8,03 доларів.

- Якщо ПІІ в країну зростуть на 1 долар, тоді ВВП Польщі зросте на 1,29 доларів.
- ПІІ з Польщі мають більший вплив на ВВП, ніж ПІІ в країну.
- Коефіцієнт детермінації (R-squared) дорівнює 0,73. Це говорить про те, що ПІІ на 73% пояснюють зміну ВВП. Це значення є вищим за середнє і свідчить про існування впливу ПІІ на ВВП Польщі.
- Статистика Дарбіна-Уотсона дорівнює 1,79. Аналізуючи це значення, та порівнюючи його з таблицею значень, можемо зробити висновок, що проблема автокореляції відсутня для рівняння регресії.

Останній етап дослідження полягає в прогнозуванні залежної та незалежних змінних.

Для прогнозування було обрано період з 2021 по 2027 роки. Методи прогнозування ПІІ – експоненційне згладжування, а для ВВП – за рівнянням регресії. Таким чином ми використали як каузальні, так і некаузальні методи прогнозування.

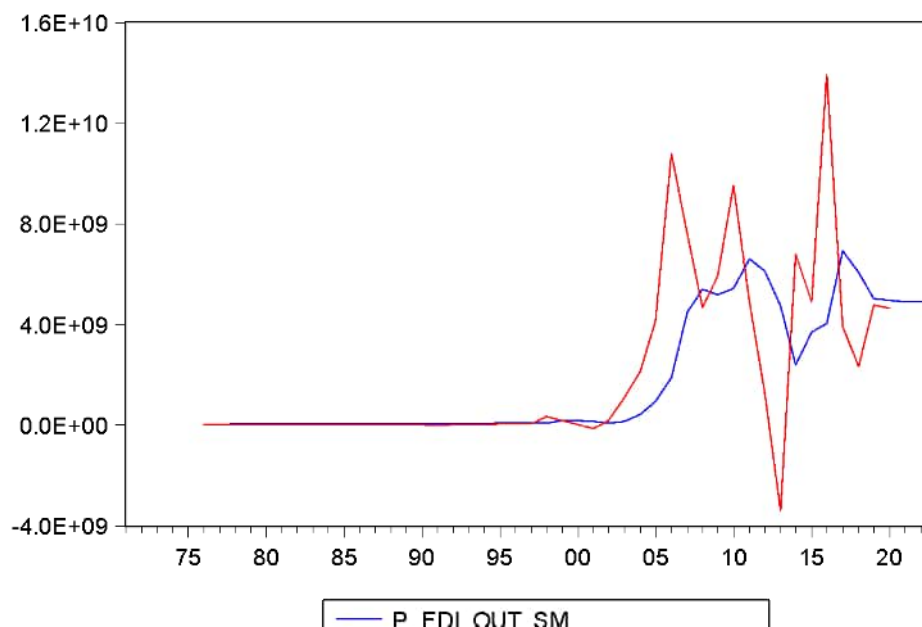

Рис. 2.17. Прогнозування ПІІ з Польщі

Джерело: розроблене автором

ПІ з Польщі будуть стабільними протягом усього прогнозованого періоду, а також будуть вищими за 0, що сприятиме зростанню ВВП.

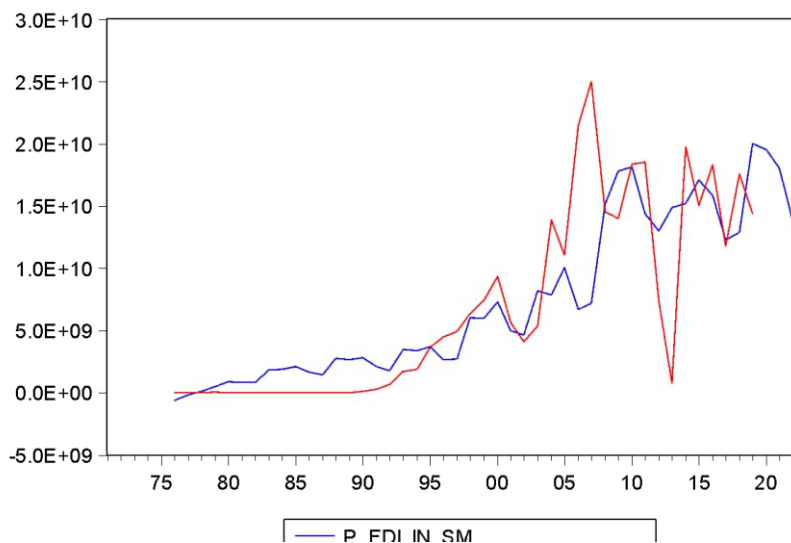

Рис. 2.16. Прогнозування ПІ в Польщу

Джерело: розроблене автором

ПІ в Польщу будуть мати тенденцію до зростання, незважаючи на незначні коливання. Також вони будуть вищими за 0, що матиме позитивний вплив на ВВП країни.

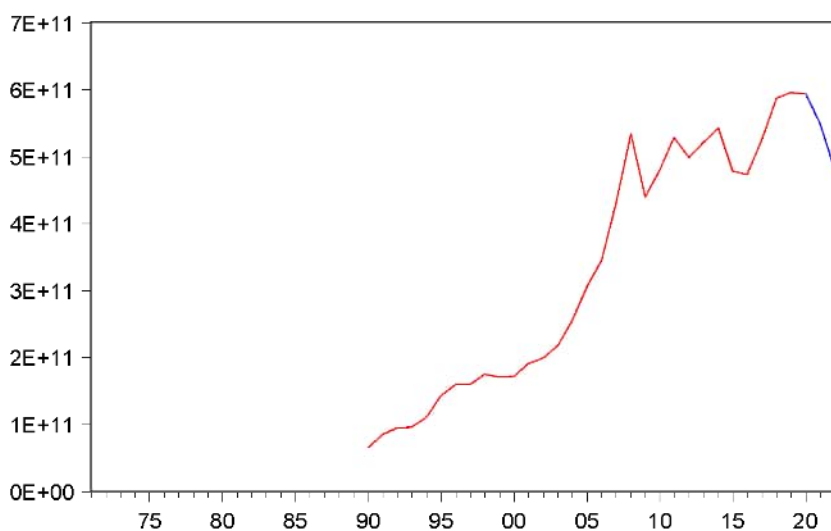

Рис. 2.17. Прогнозування ВВП в Польщі

Джерело: розроблене автором

ВВП Польщі буде зменшуватись до 2023 року, проте в 2025-2027 спостерігатиметься зростання показника.

3 Дослідження для Німеччини

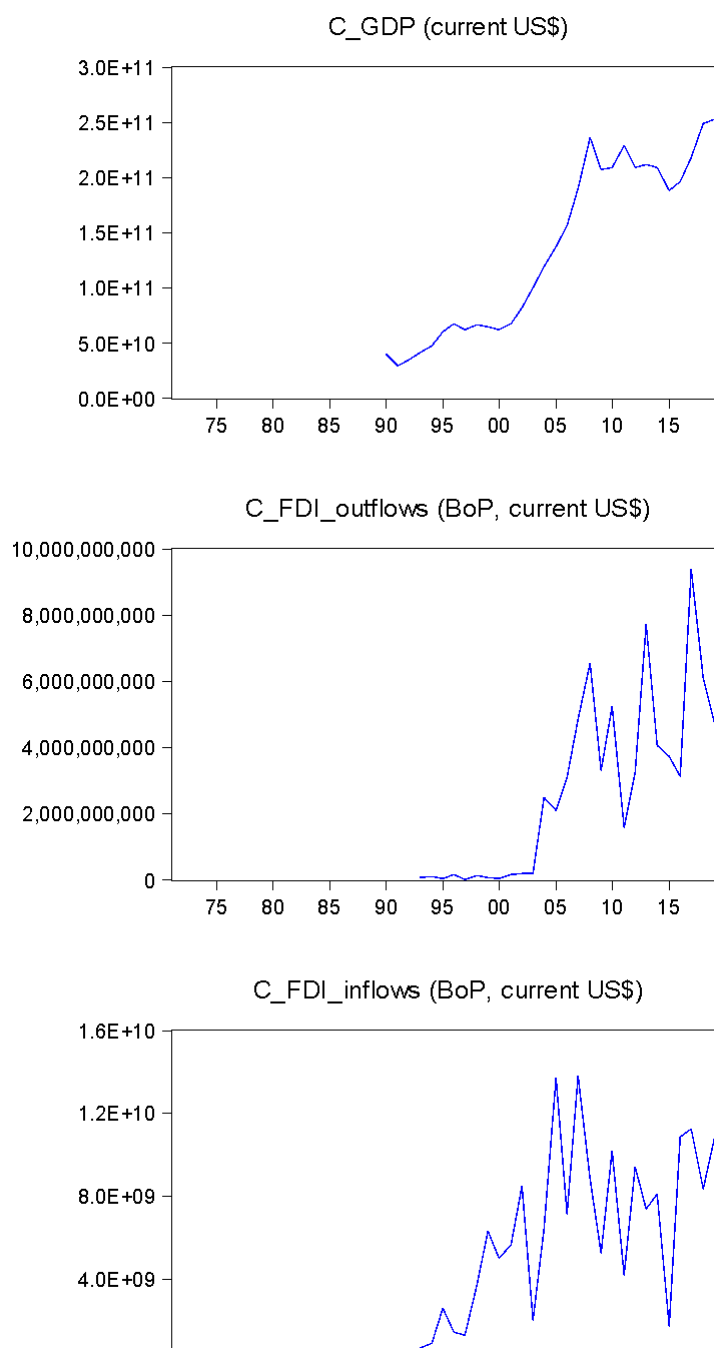

Рис. 2.25. Динаміка показників Німеччини

Джерело: розроблене автором

ППІ в країну та з країни мали тенденцію до зменшення протягом усього досліджуваного періоду, в той час, як ВВП збільшувався, незважаючи на незначні коливання.

Таблиця 2.12.

Таблиця кореляції

	G_GDP__CURRE NT_US\$_	G_FDI_OUTFLOWS_ _BOP_CUR	G_FDI_INFLOWS__B OP_CURR
G_GDP__CURRENT_ US\$_	1,000000	0,857570	0,613731
G_FDI_OUTFLOWS_ _BOP_CUR	0,857570	1,000000	0,618620
G_FDI_INFLOWS__B OP_CURR	0,613731	0,618620	1,000000

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці кореляції:

- Кореляція між ППІ в країну та ВВП становить 0,61. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ППІ в країну, збільшуватиметься ВВП, і навпаки.
- Кореляція між ППІ з країни та ВВП становить 085. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ППІ з країни, збільшуватиметься ВВП, і навпаки. Цей зв'язок є нижчим, ніж між ППІ в країну та ВВП.
- Кореляція між ППІ в країну та з країни дорівнює 0,61. Зв'язок між показниками позитивний та нижчий за середній. При збільшенні ППІ в Німеччину, збільшуватимуться ППІ із Німеччини і, і навпаки.

Наступним кроком стала побудова рівняння регресії, так як таблиця кореляції показала те, що вплив між показниками існує.

Таблиця 2.13

Рівняння регресії для ВВП Німеччини

Dependent Variable: G_GDP__CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1993 2021				
Included observations: 28 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std, Error	t-Statistic	Prob,
G_FDI_OUTFLOWS__BOP__CUR	2,973756	3,687223	7,626659	0,0000
G_FDI_INFLOWS__BOP__CURR	2,739608	2,772207	1,073528	0,0298
C	7,25E+10	1,71E+10	5,786565	0,0001
R-squared	0,731117	Mean dependent var		1,56E+11
Adjusted R-squared	0,708708	S,D, dependent var		7,52E+10
S,E, of regression	5,00E+10	Akaike info criterion		71,76819
Sum squared resid	3,87E+22	Schwarz criterion		71,91217
Log likelihood	-697,8706	Hannan-Quinn criter,		71,81100
F-statistic	32,62878	Durbin-Watson stat		1,650020
Prob(F-statistic)	0,000000			

Джерело: розроблене автором

Аналіз рівняння регресії.

- Всі показники є значущими (впливовими), так як Prob < 0.07. Отже, при тестуванні нульової гіпотези про те, що коефіцієнти можуть дорівнювати 0, ми відхиляємо гіпотезу і стверджуємо, що коефіцієнти не дорівнюють нулю.
- Нульовий коефіцієнт (C) вказує на те, чому дорівнюватиме ВВП Словаччини, якщо ПІІ дорівнюватимуть нулю. За нашим дослідженням, ВВП при таких умовах дорівнюватиме 7,25E+10 дол.
- Якщо ПІІ з країни зростуть на 1 долар, тоді ВВП Німеччини зросте на 2,97 доларів.

- Якщо ПІІ в країну зростуть на 1 долар, тоді ВВП Німеччини зросте на 2,73 доларів.
- ПІІ з Чеської Республіки мають більший вплив на ВВП, ніж ПІІ в країну.
- Коефіцієнт детермінації (R-squared) дорівнює 0,73. Це говорить про те, що ПІІ на 73% пояснюють зміну ВВП. Це значення є вищим за середнє і свідчить про існування впливу ПІІ на ВВП Німеччини.
- Статистика Дарбіна-Уотсона дорівнює 1,65. Аналізуючи це значення, та порівнюючи його з таблицею значень, можемо зробити висновок, що проблема автокореляції відсутня для рівняння регресії.

Останній етап дослідження полягає в прогнозуванні залежної та незалежних змінних.

Для прогнозування було обрано період з 2022 по 2027 роки. Методи прогнозування ПІІ – експоненційне згладжування, а для ВВП – за рівнянням регресії.

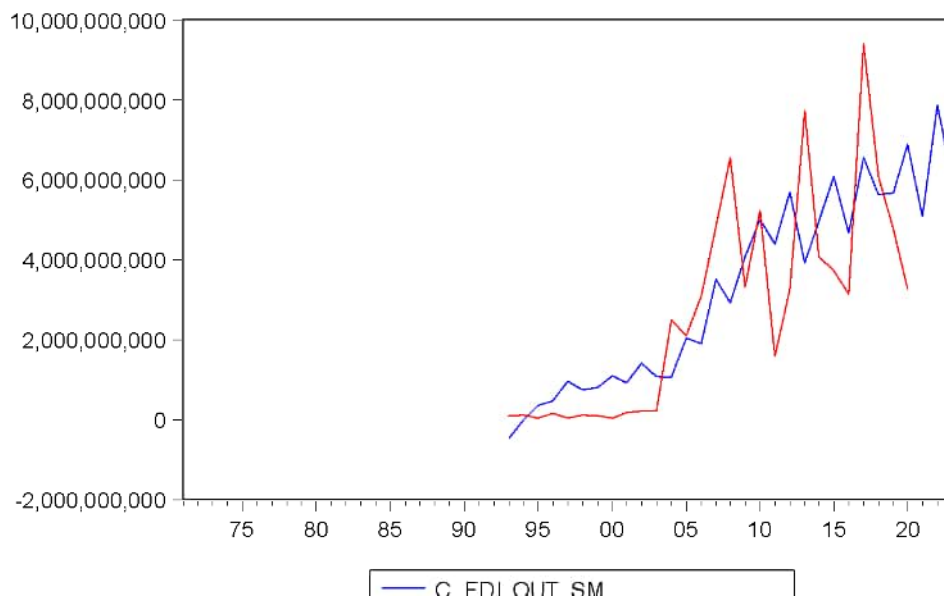

Рис. 2.27. Прогнозування ПІІ з Чеської Республіки

Джерело: розроблене автором

ПІ з Німеччини будуть то зростати, то зменшуватись протягом усього прогнозованого періоду. Проте спостережатиметься тенденція до зростання показника.

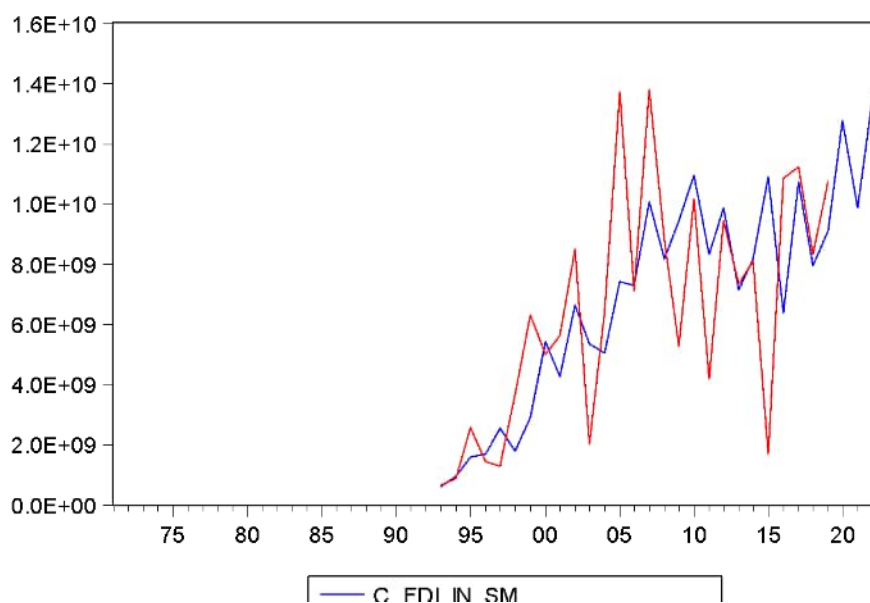

Рис. 2.26. Прогнозування ПІ в Німеччину

Джерело: розроблене автором

ПІ в Німеччину аналогічно матимуть тенденцію до зростання, наважаючи на коливання.

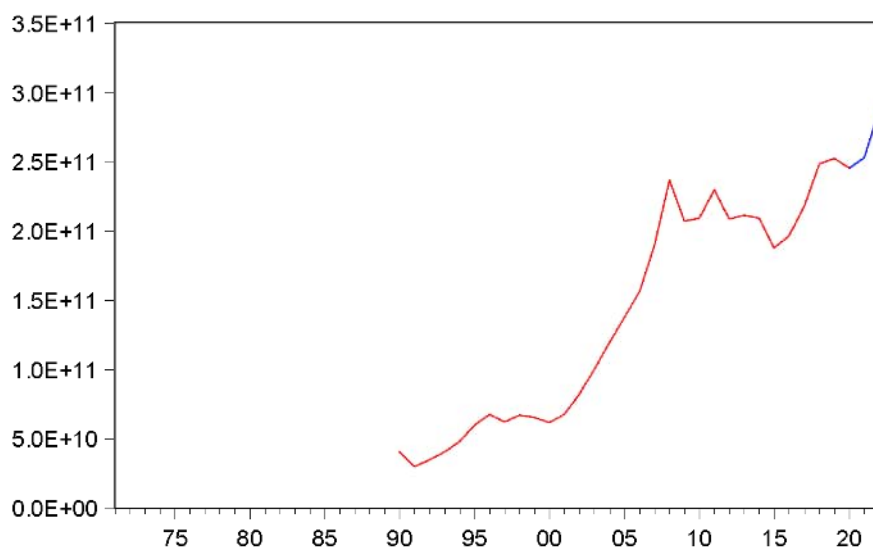

Рис. 2.26. Прогнозування ВВП Чеської Республіки

Джерело: розроблене автором

Базуючи на отриманих прогнозуваннях, можемо зробити висновок, що ВВП Німеччини буде зростати протягом прогнозованого періоду, що матиме позитивні наслідки на економіку країни.

4. Дослідження для Італії

Графічна динаміка показників

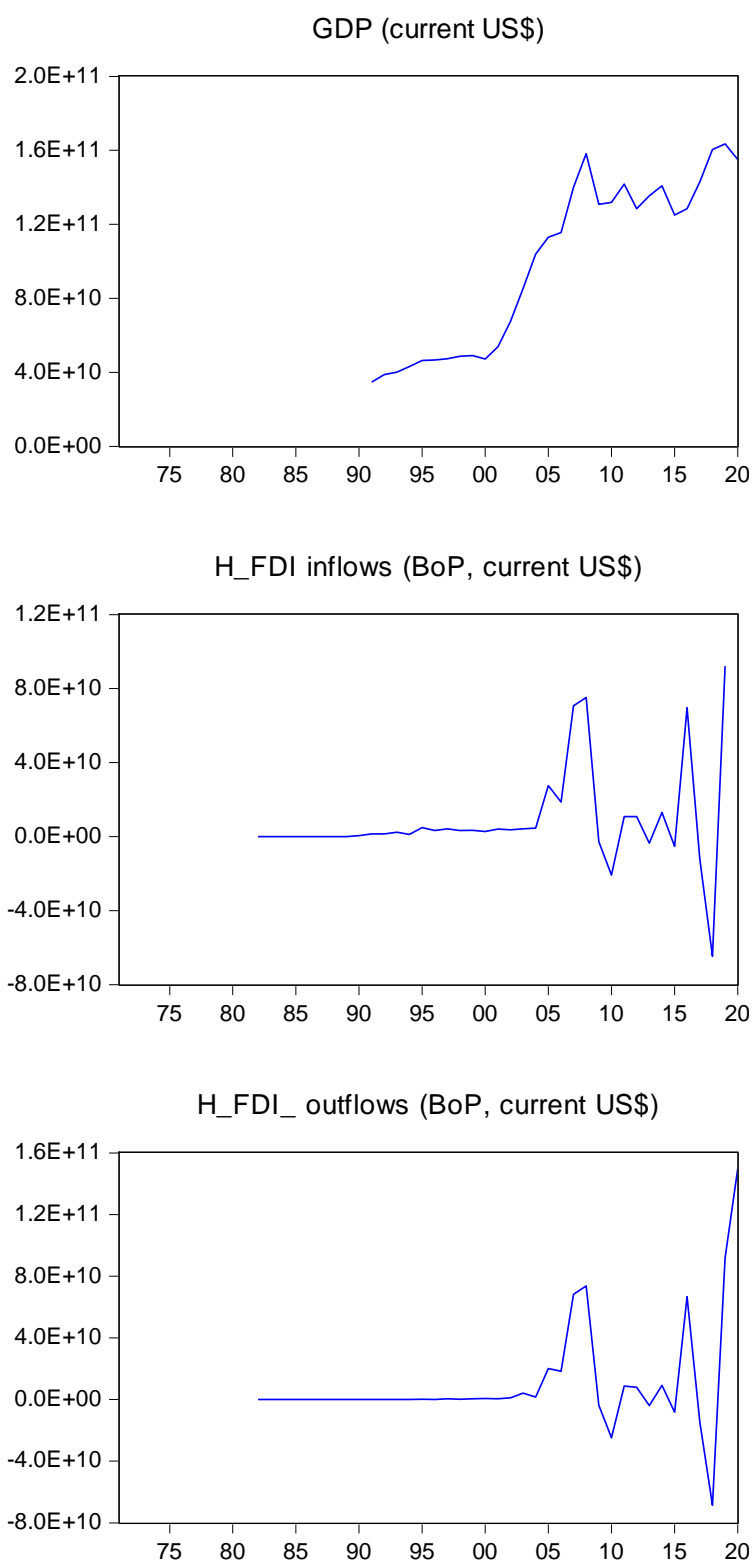

Рис. 2.7. Графічна динаміка показників Італії

Джерело: розроблене автором

За весь досліджуваний період, ПІІ Італії були нестабільними та мали тенденцію до різкого зростання та спадання, в той час як ВВП зростає, незважаючи на незначні коливання.

Таблиця 2.5.

Матриця кореляції для досліджуваних детермінантів Італії

	I_GDP_CU RRENT_US\$	I_FDI_INFL OWS__BOP_ _CURR	I_FDI_OUT FLOWS__BO P__CU
I_GDP_CU RRENT_US\$	1,000000	0,669782	0,670663
I_FDI_INFL OWS__BOP_ _CURR	0,669782	1,000000	0,398810
I_FDI_OUT FLOWS__B OP__CU	0,670663	0,398810	1,000000

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці кореляції:

- Кореляція між ПІІ в країну та ВВП становить 0,66. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ в країну, збільшуватиметься ВВП, і навпаки.
- Кореляція між ПІІ з країни та ВВП становить 0,67. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ з країни, збільшуватиметься ВВП, і навпаки. Цей зв'язок є вищим, ніж між ПІІ в країну та ВВП.
- Кореляція між ПІІ в країну та з країни дорівнює 0,398. Зв'язок між показниками позитивний та нижчий за середній. При збільшенні ПІІ в Італії, збільшуватимуться ПІІ з Італії, і навпаки.

Наступним кроком стала побудова рівняння регресії, так як таблиця кореляції показала те, що вплив між показниками існує.

Таблиця 2.5.

Рівняння регресії для ВВП Італії

Dependent Variable: H_GDP__CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1991 2020				
Included observations: 29 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob,
I_FDI_INFLOWS_BOP_CURR	0,569350	7,700611	0,082332	0,0370
I_FDI_OUTFLOWS_BOP_CU	0,878571	7,651323	0,172172	0,0002
C	9,57E+10	1,73E+10	7,583239	0,0000
R-squared	0,673700	Mean dependent var		9,69E+10
Adjusted R-squared	0,632231	S,D, dependent var		5,76E+10
S,E, of regression	5,76E+10	Akaike info criterion		72,02029
Sum squared resid	7,50E+22	Schwarz criterion		72,16173
Log likelihood	-771,2952	Hannan-Quinn criter,		72,06579
F-statistic	1,031297	Durbin-Watson stat		1,880922
Prob(F-statistic)	0,370675			

Джерело: розроблене автором

Аналіз рівняння регресії.

- Всі показники є значущими (впливовими), так як Prob < 0.07. Отже, при тестуванні нульової гіпотези про те, що коефіцієнти можуть дорівнювати 0, ми відхиляємо гіпотезу і стверджуємо, що коефіцієнти не дорівнюють нулю.
- Нульовий коефіцієнт (C) вказує на те, чому дорівнюватиме ВВП Італії, якщо ПІІ дорівнюватимуть нулю. За нашим дослідженням, ВВП при таких умовах дорівнюватиме 9.57E+10 дол.
- Якщо ПІІ з країни зростуть на 1 долар, тоді ВВП Італії зросте на 0,87 доларів.
- Якщо ПІІ в країну зростуть на 1 долар, тоді ВВП Італії зросте на 0,56 доларів.
- ПІІ з Італії мають більший вплив на ВВП, ніж ПІІ в країну.
- Коефіцієнт детермінації (R-squared) дорівнює 0,67. Це говорить про те, що ПІІ на 67% пояснюють зміну ВВП. Це значення є

вищим за середнє і свідчить про існування впливу ПІІ на ВВП Італії.

— Статистика Дарбіна-Уотсона дорівнює 1,88. Аналізуючи це значення, та порівнюючи його з таблицею значень, можемо зробити висновок, що проблема автокореляції відсутня для рівняння регресії.

Останній етап дослідження полягає в прогнозуванні залежної та незалежних змінних.

Для прогнозування було обрано період з 2022 по 2027 роки. Методи прогнозування ПІІ – експоненційне згладжування, а для ВВП – за рівнянням регресії. Таким чином ми використали як каузальні, так і некаузальні методи прогнозування.

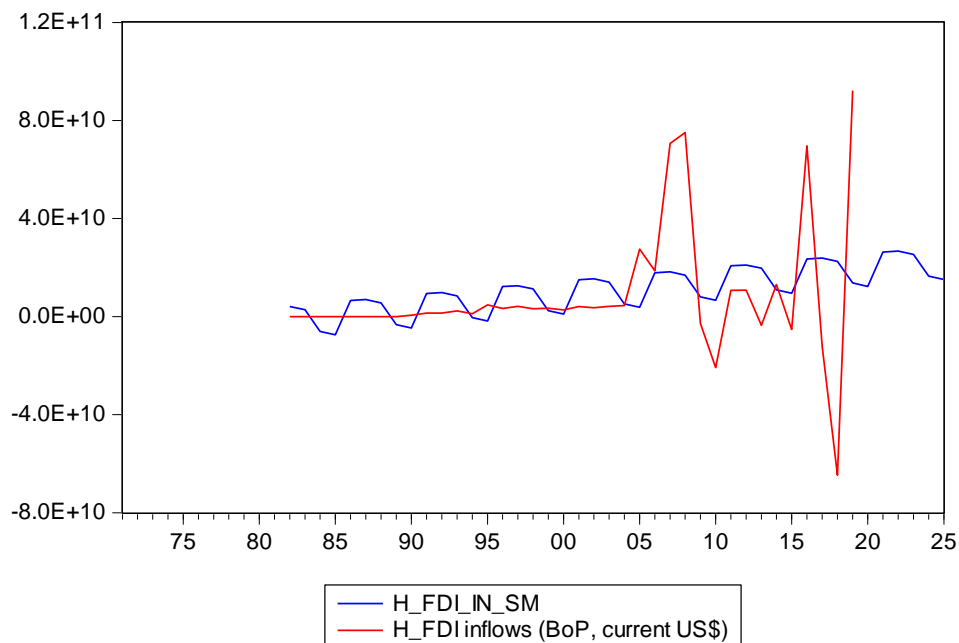

Рис. 2.7. Прогнозування ПІІ в Італії

Джерело: розроблене автором

Прогнозування ПІІ в Італії вказує на те, що показник буде коливатись протягом усього прогнозованого періоду, проте ці коливання будуть незначними.

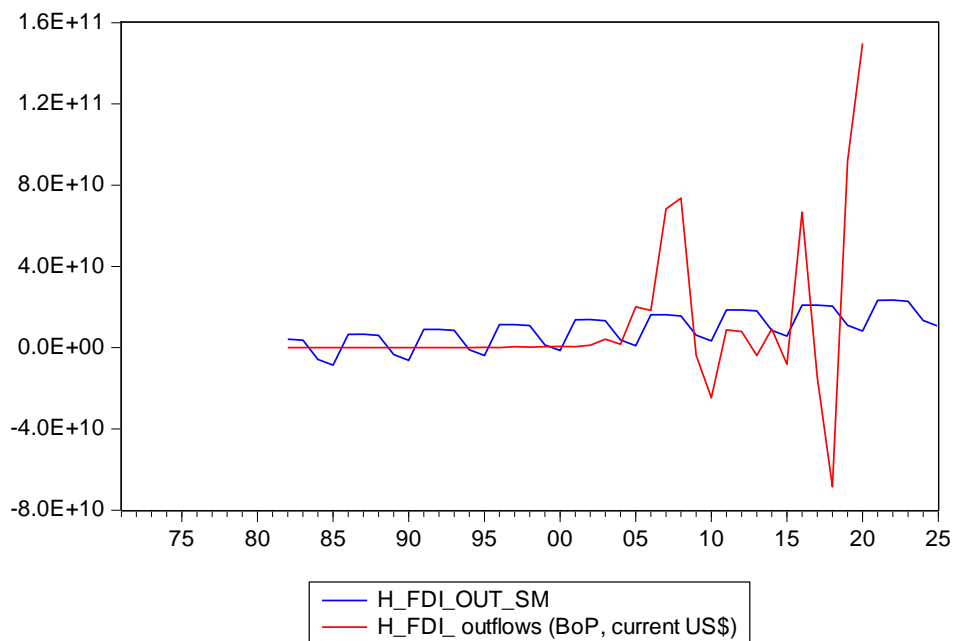

Рис. 2.8. Прогнозування ПІІ з Італії

Джерело: розроблене автором

Прогнозування ПІІ з Італії мають аналогічну логіку динаміки ПІІ в Італії, тому вони будуть коливатись протягом усього прогнозованого періоду.

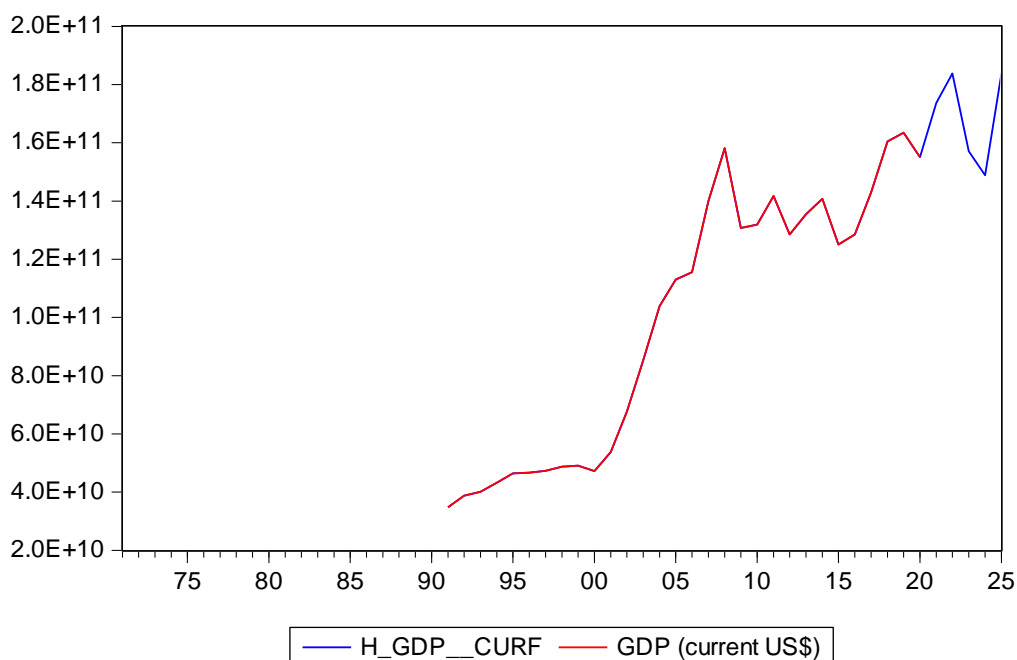

Рис. 2.9. Прогнозування ВВП в Італії

Джерело: розроблене автором

Як бачимо, ВВП Італії матиме тенденцію до різкого зменшення до 2023 року, після чого спостерігатиметься зростання.

Отже, проведене економетричне дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

- ПІІ в країну та з країни мають позитивний вплив на країни ЄС .
- Більш впливовими в таблиці кореляції виступають ПІІ з країни для всіх досліджуваних країн.
- Коливання ПІІ в негативному напрямку сприяють зменшенню ВВП країни, що призводить до погіршенню економічної ситуації в країні.
- Прогнозування показників вказує на те, що ВВП країн буде коливатись, проте матиме тенденцію до зростання.

2.3. Перспективи розвитку економічного добробуту країн ЄС

З початку 2000-х років і до появи глобальної фінансової кризи у 2008 році ЄС був одним із регіонів світу, що найбільш динамічно розвивався та стабільно випереджав Західну Європу за темпами економічного зростання.

Ще однією особливістю країн регіону, за винятком України, є те, що вони належать до групи країн з високим та високим середнім доходом.

Таким чином, спільними рисами країн ЄС , що дозволяють згрупувати їх у єдиний об'єкт наукового досягнення – регіон ЄС , є: залежність до єдиного геополітичного простору; планова система господарювання у минулому; невеликий розмір внутрішнього ринку (за винятком Росії), приналежність до групи країн із високим середнім та високим рівнем доходу (за винятком України); висока інтегрованість у світове господарство, периферійна позиція на світових ринках.

Економетричне дослідження, яке було зроблене в другому пункті дає можливість групувати отримані результати та оцінити вплив ПІІ на країни ЄС (див. Таблиця 2.14)

Таблиця 2.14

Порівняльна характеристика коефіцієнтів впливу ПІІ на ВВП країн ЄС

Країна	ПІІ з країни (коефіцієнт)	ПІІ в країну (коефіцієнт)
Болгарія	1,096832	1,219335
Польща	1,036896	1,293559
Німеччина	2,973756	2,739608
Італія	0,569350	0,878571

Джерело: розроблене автором

Базуючись на результатах дослідження, можна отримати наступні висновки: найбільший вплив ПІІ мають на Німеччину, а найменший на Італію. ПІІ мають позитивний вплив на економічні показники країн-членів ЄС.

Основою формування ЄС є промисловий та інфраструктурний розвиток – її проектно-інфраструктурний базис.

Промисловість є основою високої якості життя населення регіону та визначає гідне місце у міжнародному поділі праці.

Важливим напрямом будівництва ЄС є відпрацювання моделей локального розвитку, що включає перетворення міст регіону, створення нової інженерної та соціальної інфраструктури.

Відновлення та створення нових європейських міст із гідною зайнятістю населення і насамперед молоді, у пріоритетних секторах економіки, — найважливіший імператив розвитку регіону.

Не менш важливою у розвитку Центральної Європи є роль сільського господарства. На сьогоднішній день продовольча проблема у світі більше не належить до другорядних, і роль ЄС у її вирішенні може бути значною, враховуючи величезний досвід розвитку сільського господарства в країнах регіону. В умовах різкого зростання світових цін на продовольство ЄС має забезпечити продуктами харчування не лише себе, а й регіони, які серйозно стикаються з проблемою голоду.

Вирішення інфраструктурних проблем ЄС потребує відродження машинобудування у цьому регіоні. За компетентною участю найкращих

наукових, інженерних та промислових кадрів ЄС , а також у безпосередній кооперації з провідними технологічними центрами Євразії (особливо на промисловий потенціал Чехії, Словаччини, та України)), мають бути відтворені або створені з нуля машинобудівні виробництва, що дозволяють інструментально забезпечувати розвиток регіональної інфраструктури, сільського господарства та соціальний розвиток. ЄС має стати експериментальним майданчиком, орієнтованого на спільний розвиток та будівництво Великої Європи багатьох цивілізацій.

Перспектива інфраструктурного та промислового розвитку ЄС формує якісно нове бачення на кваліфіковані кадри, які здатні вирішувати різноманітні завдання на сучасному технологічному рівні, а також створювати нові технології на основі фундаментального наукового знання. Тому реалізація проекту ЄС потребує якісного піднесення освіти та науки у регіоні. Скорочення фінансування програм студентського обміну в ряді західноєвропейських країн необхідно використовувати для того, щоб створити в центрі Європи самостійний освітньо-науковий комплекс світового рівня, який стане головною рушійною силою розвитку регіону.

Перед ним стоятимуть не лише завдання, пов'язані з промисловим розвитком, розробкою та трансфером технологій, створення нових виробництв, а й гуманітарні завдання. Освітньо-наукове співтовариство покликане зіграти провідну роль в осмисленні Нової Центральної Європи як нової реальності, у виробленні нового самовизначення народів регіону як суб'єктів суверенного розвитку; у вибудовуванні діалогу та спільного розвитку із Західною Європою, та іншими цивілізаціями.

Саме бачення місця та ролі країн ЄС у долі Великої Європи та всього світу є тим фактором, який визначить принципово нове сприйняття регіону на міжнародній арені. Це, до речі, дозволить надати нового імпульсу туристичній галузі в регіоні насамперед за рахунок зростання освітнього, наукового, історичного туризму.

Отже, загалом перспективи розвитку економіки країн ЄС оцінюються позитивно. Причини цього – хороші можливості зростання економіки, зміцнення бюджету, зниження інфляції та посилення зовнішньоторговельного обороту, що визначає поточне сальдо за операціями та підвищує резерви іноземної валюти.

Однак, незважаючи на сприятливі перспективи розвитку євроєвропейських держав, у країнах регіону залишається безліч проблем. Глибоке реформування соціальної та політичної систем, економічні реформи та політичні кризи супроводжуються постійними проблемами на всіх рівнях.

Проблеми сучасних інтеграційних процесів у європейському регіоні заслуговують на пильну увагу з погляду наукового вивчення світового політичного процесу.

На думку провідних політологів заходу, ЄС «випробувальним полігоном» переходу від тоталітаризму до демократії та політичних принципів світової спільноти. Проте це питання залишається поки що маловивченим у політичному аспекті проблеми. Оpubліковані до теперішнього часу дослідження стосуються, головним чином, економічного співробітництва та реформування. Незважаючи на етнічні, культурні та економічні відмінності країн європейського регіону, вони рухаються, зрештою, до однієї мети – покращення економічного добробуту країн регіону.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

3.1. Економетричний аналіз впливу ПІІ на економічний добробут України

Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України здійснювалося переважно шляхом реінвестування доходів іноземними інвесторами, які вже ведуть діяльність в Україні.

Прямі інвестиції в Україну за 2021 рік становили 1 349,5 млн. доларів. Майже 100% інвестицій (1 337,0 млн. доларів) надійшло з країн Європейського союзу.

Про це свідчать дані Національного банку України (НБУ) [34].

За даними НБУ, найбільше ПІІ надійшло з Нідерландів – 922,8 млн доларів та Німеччини – 242,9 млн доларів.

У той же час інвестори зі Швейцарії вилучили 112,7 млн. доларів інвестицій, з Кіпру - 83,0 млн. доларів.

Нагадаємо, накопичені прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в економіку України станом на 31 березня 2021 року становили 51,785 млрд доларів.

За даними НБУ, найбільшим іноземним інвестором України є Кіпр. Компанії, зареєстровані в цій країні, інвестували в Україну 16,722 млрд. доларів.

Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку України, оскільки полягають у залученні не лише необхідного обсягу капіталу, а й трансферті сучасних технологій, ноу-хау та методів управління.

Проаналізуємо динаміку ПІІ в Україну та з України.

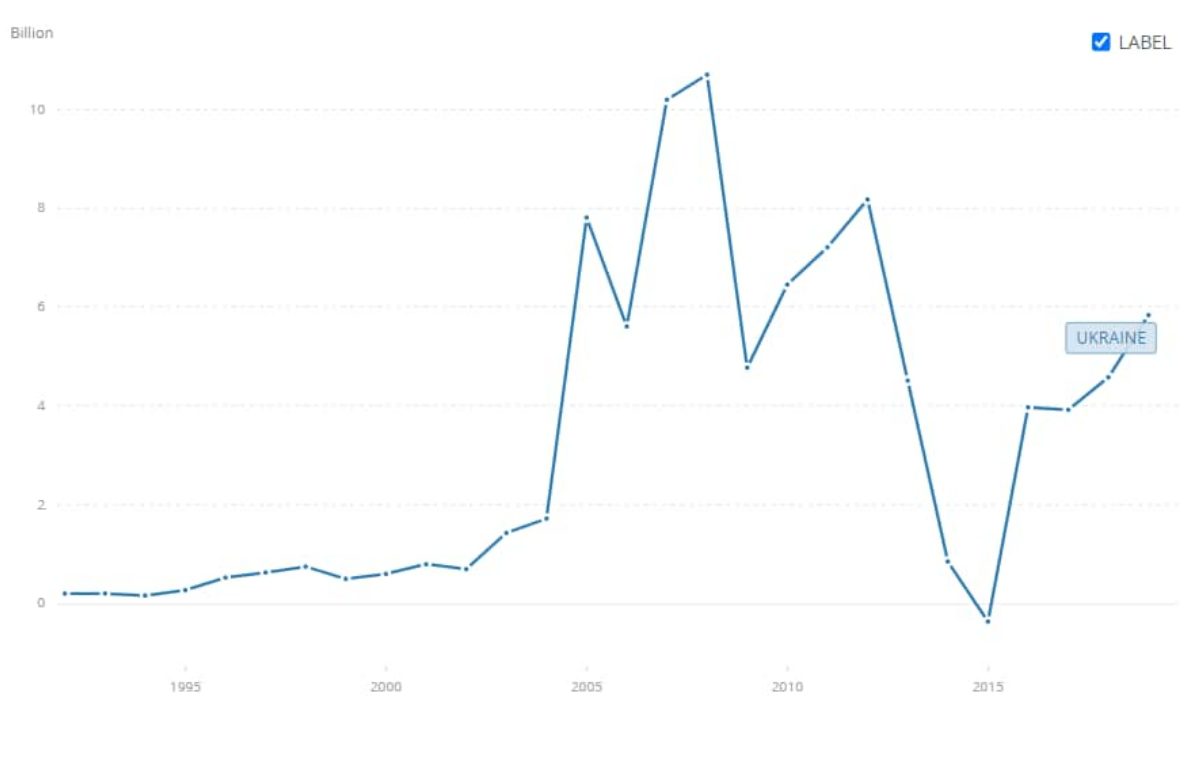

Рис. 3.1. Динаміка ПІП в Україні (млрд. дол)

Джерело: [35]

Отже, як бачимо, динаміка ПІП в Україні не була стабільною протягом усього досліджуваного періоду. Найвище значення було досягнуто в 2007 році, перед початком світової економічної кризи на рівні 10,2 млрд.дол. Після цього криза 2008 року призвела до різкого падіння рівня ПІП, проте вже з 2009 року це значення почало збільшуватись. Також на зміну ПІП в країну мала вплив криза 2014 року, яка також призвела до значного зниження ПІП (або повну їх відсутність). На сьогоднішній день рівень ПІП в Україні починає зростати, але незначними темпами. За результатами 2021 року, рівень ПІП був на 2 млрд. меншим, ніж у 2013 році.

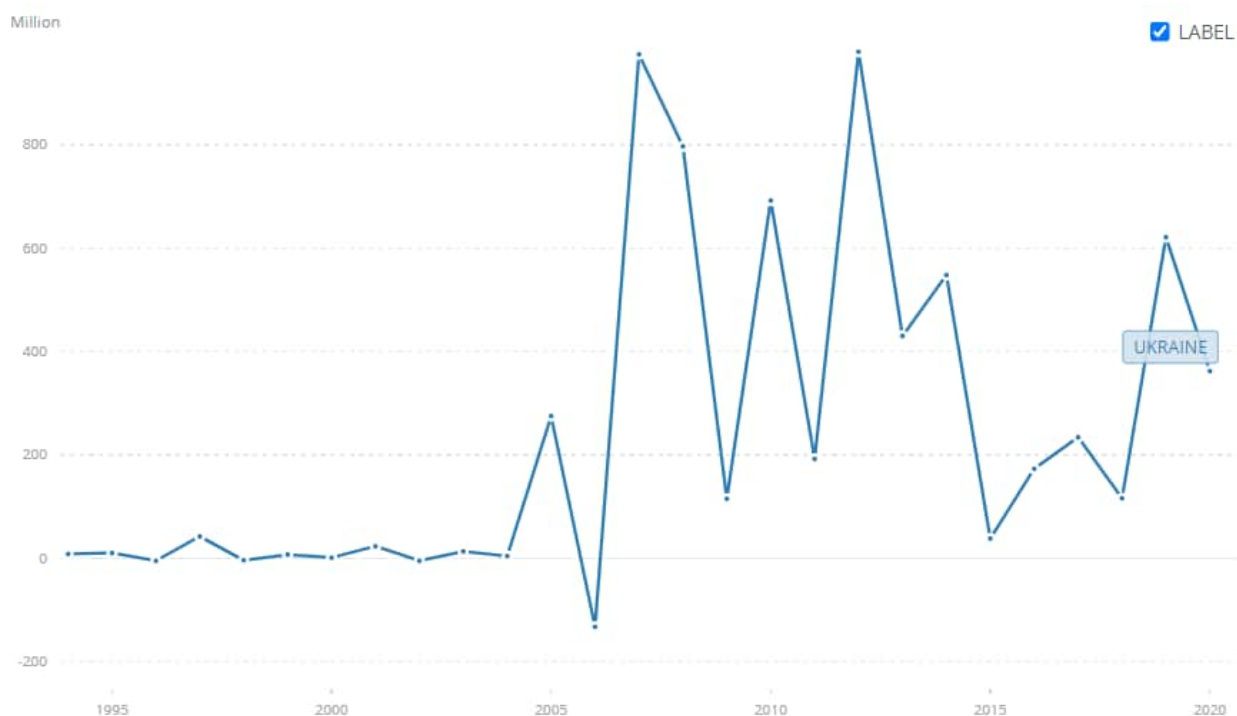

Рис. 3.2. Динаміка ПІ з України (млрд. дол)

Джерело: [35]

ПІ з України є також нестабільним показником. Починаючи з 2004 року, значення показника постійно змінюється, тому важко прослідкувати тенденцію. Найбільше Україна інвестувала в 2007 та 2013 роках, а найменше в 2006 та 2015.

Порівнюючи ПІ в Україну та з України, можемо зробити висновок, що надходжень ПІ в країну більше, ніж зворотних інвестицій.

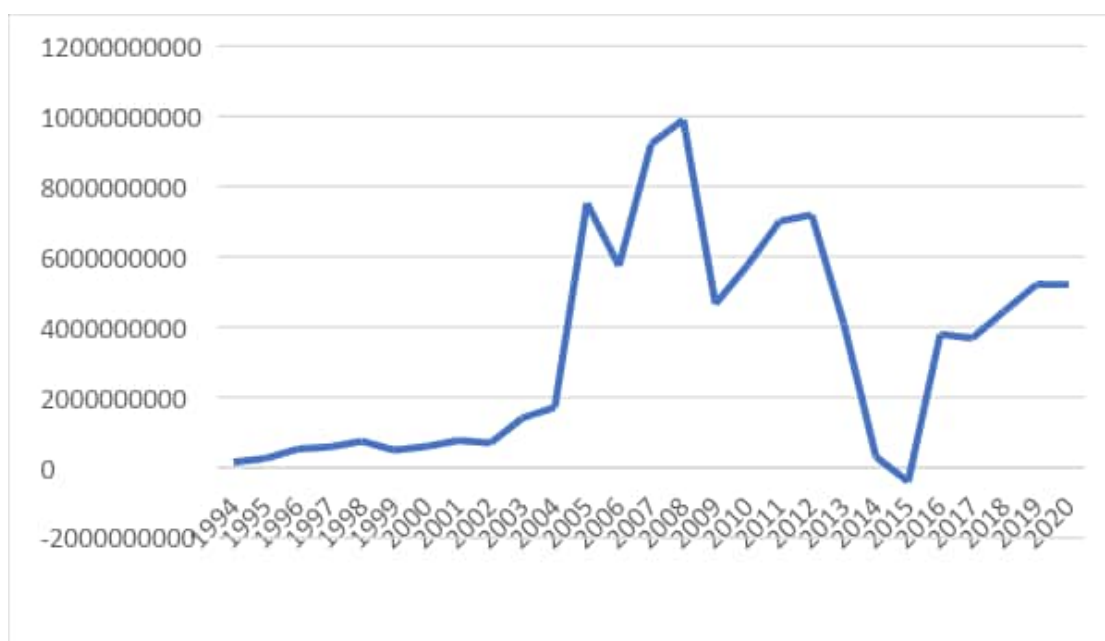

Рис. 3.3. Різниця між ПІ в Україну та з України

Джерело: [35]

Отже, нами було прийняте рішення проаналізувати вплив ПІІ (як в країну, так і з країни), використовуючи економетричні методи, щоб зробити обґрунтований висновок.

Залежною змінною дослідження виступає ВВП України.

Незалежні змінні: ПІІ в країну, та з країни.

Досліджуваний період з 1994 по 2021 рік.

Статистичні джерела: Світовий банк.

Першим кроком були зібрані показники та представлені у графічному вимірі.

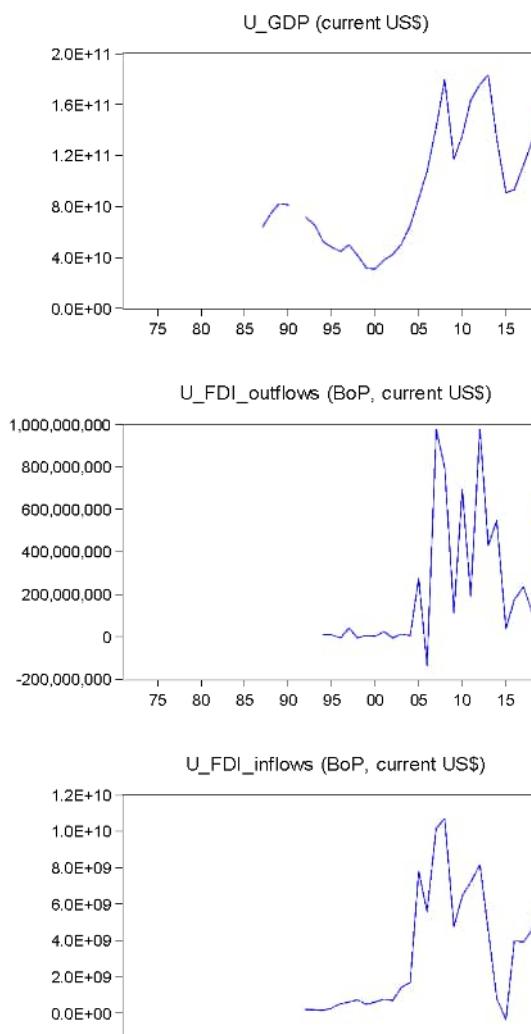

Рис. 3.4. Досліджувані змінні – графічне відображення

Джерело: [35]

Графіки ПІІ були проаналізовані вище. Динаміка ВВП вказує на те, що цей показник є вразливим до економічної ситуації в країні. Кризи 2008 та 2014 року мали негативний вплив на ВВП та призводили до зниження показника. Отже, робимо припущення, що ПІІ мають вплив на ВВП України.

Наступний крок – побудова таблиці кореляції та її аналіз.

Таблиця 3.1.

Таблиця кореляції між ПІІ та ВВП

	U_GDP_CUR RENT_US\$_	U_FDI_OUTFLOW S__BOP_CUR	U_FDI_INFLOWS __BOP_CURR
U_GDP_CURREN T_US\$_	1,000000	0,771597	0,794998
U_FDI_OUTFLOW S__BOP_CUR	0,771597	1,000000	0,451294
U_FDI_INFLOWS_ _BOP_CURR	0,794998	0,451294	1,000000

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці кореляції:

- Кореляція між ПІІ в країну та ВВП становить 0,79. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ в країну, збільшуватиметься ВВП, і навпаки.
- Кореляція між ПІІ з країни та ВВП становить 0,77. Зв'язок є позитивним та значущим. При збільшенні ПІІ з країни, збільшуватиметься ВВП, і навпаки. Проте цей зв'язок є нижчим, ніж між ПІІ в країну та ВВП.
- Кореляція між ПІІ в країну та з країни дорівнює 0,45. Зв'язок між показниками позитивний та нижчий за середній. При збільшенні ПІІ в Україну, збільшуватимуться ПІІ з України, і навпаки.

Наступним кроком стала побудова рівняння регресії, так як таблиця кореляції показала те, що вплив між показниками існує.

Таблиця 3.2.

Рівняння регресії для ВВП України

Dependent Variable: U_GDP_CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1994 2021				
Included observations: 26 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob,
U_FDI_OUTFLOWS__BOP_CUR	0,599617	23,98497	2,319668	0,0246
U_FDI_INFLOWS__BOP_CURR	0,548126	2,614595	2,865005	0,0012
C	1,47E+10	8,24E+09	6,475340	0,0000
R-squared	0,701743	Mean dependent var	9,62E+10	
Adjusted R-squared	0,674352	S,D, dependent var	5,13E+10	
S,E, of regression	2,92E+10	Akaike info criterion	51,14095	
Sum squared resid	1,96E+22	Schwarz criterion	51,28612	
Log likelihood	661,8324	Hannan-Quinn criter,	51,18275	
F-statistic	27,06317	Durbin-Watson stat	1,799217	
Prob(F-statistic)	0,000001			

Джерело: розроблене автором

Аналіз рівняння регресії.

- Всі показники є значущими (впливовими), так як $\text{Prob} < 0.05$. Отже, при тестуванні нульової гіпотези про те, що коефіцієнти можуть дорівнювати 0, ми відхиляємо гіпотезу і стверджуємо, що коефіцієнти не дорівнюють нулю.

- Нульовий коефіцієнт (С) вказує на те, чому дорівнюватиме ВВП України, якщо ПІІ дорівнюватимуть нулю. За нашим дослідженням, ВВП при таких умовах дорівнюватиме $1.47E+10$ дол.
- Якщо ПІІ з країни зростуть на 1 долар, тоді ВВП України зросте на 0.599617 доларів.
- Якщо ПІІ в країну зростуть на 1 долар, тоді ВВП України зросте на 0.548126 доларів.
- ПІІ в Україну мають більший вплив на ВВП, ніж ПІІ з країни.
- Коефіцієнт детермінації (R-squared) дорівнює 0,701788. Це говорить про те, що ПІІ на 70,17% пояснюють зміну ВВП. Це значення є вищим за середнє і свідчить про існування впливу ПІІ на ВВП України.
- Статистика Дарбіна-Уотсона дорівнює 1,79. Аналізуючи це значення, та порівнюючи його з таблицею значень, можемо зробити висновок, що проблема автокореляції відсутня для рівняння регресії.

Отже, для того, щоб збільшувати ВВП, Україні потрібно як і покращувати інвестиційну привабливість для залучення ПІІ, так і інвестувати і інші країни або ТНК, щоб отримати прибуток.

Останній етап дослідження полягає в прогнозуванні залежної та незалежних змінних.

Для прогнозування було обрано період з 2022 по 2025 роки. Методи прогнозування ПІІ – експоненційне згладжування, а для ВВП – за рівнянням регресії. Таким чином ми використали як каузальні, так і некаузальні методи прогнозування.

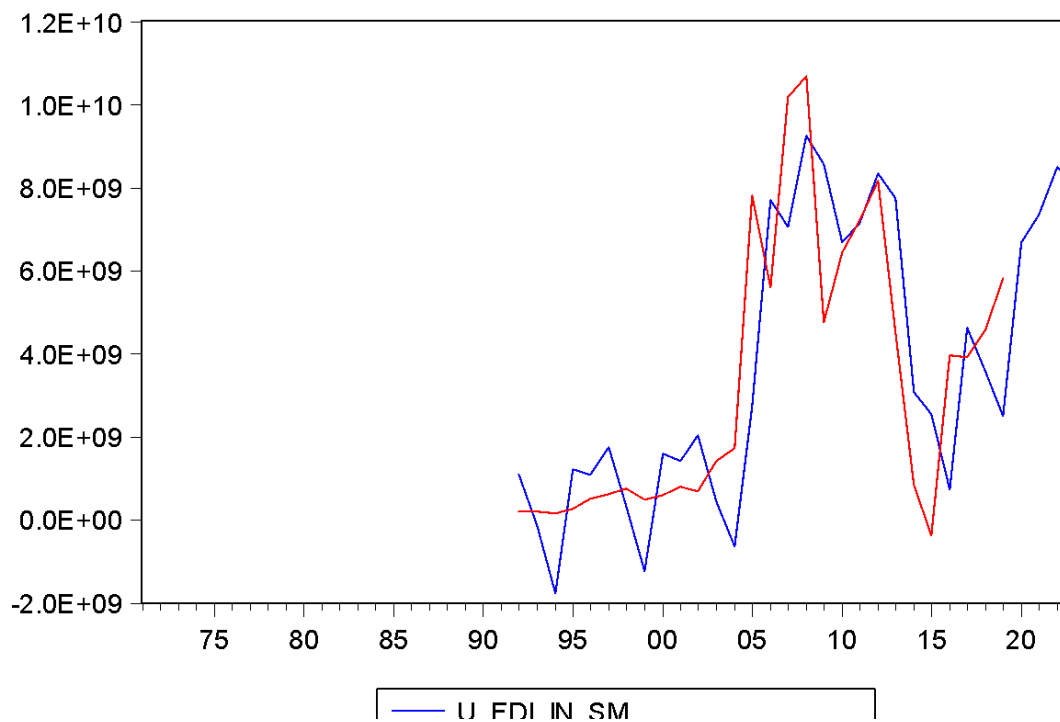

Рис. 3.5. Прогнозування ПІІ в Україну

Прогнозується, що з 2022 по 2024 рік в Україні буде зростати частка ПІІ в країну, та досягне значень 2013 року. Проте в 2024 році можливий спад.

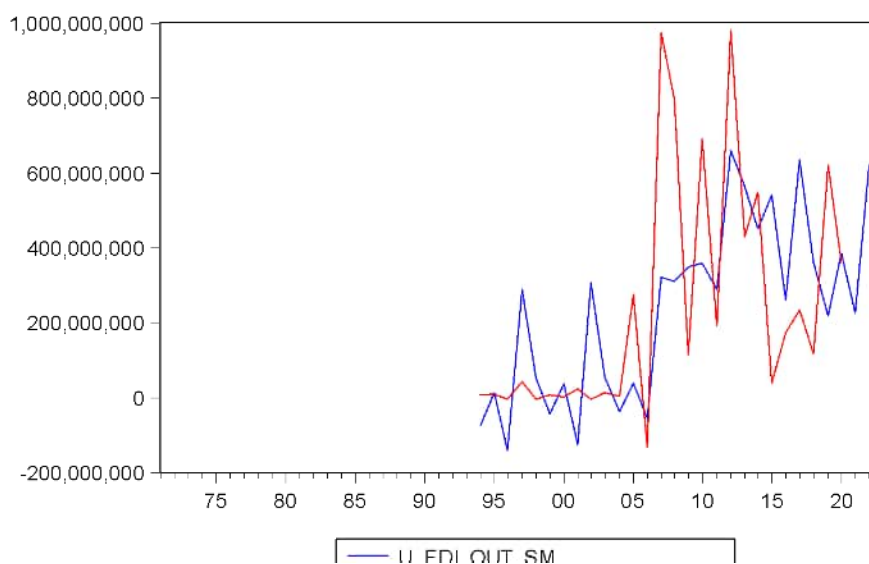

Рис. 3.6. Прогнозування ПІІ з України

Прогнозується, що з тенденція ПІІ з України до мінливості залишатиметься. Протягом 2022-2025 років ПІІ будуть зростати та спадати щорічно, проте вже з 2024 року прогнозується, що ПІІ збільшуватимуться.

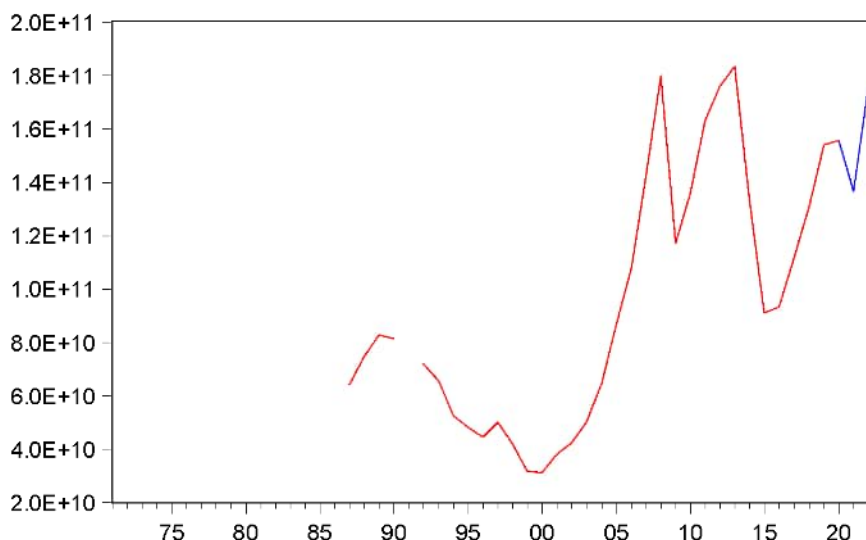

Рис. 3.7. Прогнозування ВВП України

Отже, прогнозуючи ВВП за рівнянням регресії, можемо побачити, що показник буде нестабільним протягом усього періоду. Найбільше значення буде досягнуто в 2023 році, після чого почнеться спад.

Зрозуміло, що на ВВП впливають не тільки ПІІ, але і інші макроекономічні чинники, проте в нашому дослідженні ми аналізували вплив тільки ПІІ на ВВП. Звичайно, що зміна ВВП буде іншою упродовж 2022-2025 років, проте певні коливання можна буде пояснити зміною ПІІ.

Економетричне дослідження дає можливість зробити висновки, що ПІІ (в Україну та з Україну) мають значний вплив на ВВП та спричиняють його зріст, або спад.

3.2. Проблеми та перспективи залучення ПІІ в Україну

Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, що характеризують ступінь інтеграції країни у світове співтовариство і залежить від привабливості об'єкта інвестування.

Зовнішньоекономічні операції включають угоди про імпорту-експорт активів або капіталу, а також про імпорту-експорт товарів і послуг.

Отримання іноземних інвестицій, умови їх залучення є фактором, що характеризує інвестиційну діяльність і сприяє подальшому розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Інвестиційна привабливість визначається суб'єктами інвестування відповідно до загального інвестиційного клімату в країні, умов ведення зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі юридичної та митної.

Кожна держава має свою систему цін на ресурси, податкову політику і законодавчу базу, різний рівень розвитку галузей і, відповідно, існують відмінності в рентабельності суб'єктів і об'єктів інвестування. Операції з імпорту та експорту капіталу також пов'язані з політичною стабільністю та рівнем торгівлі на міжнародному ринку.

Іноземні інвестиції - довгострокові вкладення капіталу іноземними власниками в промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі економіки; здійснення експорту підприємницького капіталу в країну-реципієнта.

Іноземні інвестиції - це реалізація експорту підприємницького капіталу в країни-реципієнти. Закон України «Про режим іноземних інвестицій» визначає іноземні інвестиції як цінності, які інвестуються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Іноземні інвестори - це суб'єкти, які ведуть інвестиційну діяльність в країні. На сучасному етапі отримання прибутку, як кінцевої мети інвестиційного процесу, сприяє залученню іноземного капіталу. Інвестори вивчають національну економіку країни, її законодавчу систему, ресурси для визначення об'єкта інвестування з більш високою віддачею. Об'єктами іноземного інвестування є всі об'єкти, в які інвестиції не заборонені законодавством України.

Дослідження особливостей іноземних інвестицій показали, що іноземні інвестиції мають позитивні та негативні характеристики для країн-реципієнтів та країн-резидентів, як показано в таблиці 3.3..

Таблиця 3.3.

Вплив іноземних інвестицій на економіки країн-експортерів та імпортерів

країна-експортер-резидент		країна-імпортер одержувача	
Переваги	Недоліки	Переваги	Недоліки
Зростання прибутку інвестицій за рахунок перерозподілу капіталу всередині країни на більш прибуткові за кордоном Зростає експорт товарів, обладнання, технологій, що має стимулювати виробничий процес Стимулює інноваційний процес	Високий ризик Уповільнення внутрішнього виробництва Трудова міграція Уповільнення економічного зростання і розвитку країни через рух капіталу за кордон	Стимулювання темпів зростання національної економіки Сучасні технології, машини, обладнання надходять в країни Створюються додаткові вакансії Посилення конкуренції всередині країни	Прибуток інвестора – частина ВВП – йде в країну-резидента, знижуючи темпи економічного зростання країни-одержувача Не нові технічні засоби і технології не надходять в країну Небезпека демпінгу Висока ціна Інновації гальмуються Оплата нижче світового рівня Недостатня конкурентоспроможність призводить до краху національних товаровиробників Роль і значення країни на світовому ринку знижується

Джерело: [36]

Країни-інвестори отримують більш високу середню віддачу від інвестицій, так як інвестують їх в більш прибуткові галузі за кордоном, використовують там

більш дешеву кваліфіковану робочу силу, експортують туди робочу силу, але так само сповільнюють темпи економічного зростання і розвитку своєї країни. Іноземні інвестиції та трудова міграція є сучасними формами праці та переказу готівки. Причиною трудової міграції є рівень заробітної плати, на який впливає економічний розвиток країни, її природні, історичні та національні особливості, соціальні умови. Країна-експортер капіталу полегшує трудову міграцію зі своєї країни і створює додаткові робочі місця в країні-імпортері, використовуючи свій дешевий кваліфікований трудовий потенціал.

Вхідні інвестиції спочатку ініціюють економічний розвиток країни-імпортера, сприяючи зростанню виробничих потужностей країни і поліпшенню її демографічної ситуації. Вхідне сучасне обладнання і технології мають завищену ціну, так як вони не новітні, протягом досить тривалого періоду часу працюють в країні-експортері. Використовуючи іноземний капітал, важко стати лідером на світовому ринку. Іноземні інвестиції, гарантовані урядом, використовуються неефективно. Країна-реципієнт повинна мати чітку державну політику щодо вхідних інвестицій.

Аналіз інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств показав, що отримані підприємствами інвестиції часто використовуються не для технічного переоснащення розвитку виробництва, а для реконструкції та погашення розпорядження основного капіталу. Більшість підприємств отримують інвестиції в підтримку існуючого виробництва без урахування конкурентоспроможності продукції, що знижує інтенсифікацію інвестиційного процесу.

У контексті ринкових відносин на інвестиційний попит впливають такі фактори, як процентна ставка і норма прибутку.

Іноземні інвестиції здійснюються в різних формах, але основними з них є державні та приватні інвестиції.

Державні іноземні інвестиції здійснюються в національних інтересах, тому отримання прибутку не є їх головною метою.

Приватні інвестиції, в тому числі прямі, портфельні, кредитні та інші види, здійснюються власниками капіталу, здійснюючи довгострокові інвестиції в сектори економіки.

Співвідношення прямих і портфельних інвестицій визначає роль і значення іноземного капіталу в економіці країни.

Прямі приватні інвестиції - це інвестиції в іноземні підприємства, які, на відміну від портфельних, дають інвестору право контролювати діяльність підприємств з іноземним капіталом, в тому числі спільних підприємств.

Портфельні інвестиції потрапляють в країну через продаж цінних паперів через міжнародні фінансові установи, фонди, експортні агентства, банки. У країні-одержувачі підприємницький капітал приходить у вигляді кредитів, кредитів, грантів.

Всі державні структури мають певний вплив на процес залучення інвестицій з-за кордону в національну економіку країни. На регіональному рівні до управління іноземними інвестиціями залучаються органи місцевого управління. Їм делегуються функції соціально-економічного розвитку регіонів.

Країни ЄС, в тому числі і Україна, розглядали прямі іноземні інвестиції (ПІІ) як основне джерело розвитку в перехідний період. Хоча ПІІ відіграють певну роль у розвитку економіки, враховуючи економічне становище країни, їх підтримка незначна. Саме через набагато менш сприятливий клімат інвестиції найбільш розвинених країн – основних одержувачів капіталу – в країнах, що розвиваються і колишні соціалісти – незрівнянно малі [38].

З цих причин, на думку німецьких спостерігачів протягом семи років, внесок ПІІ в кількісному вираженні як в економічне зростання, так і на внутрішнє інвестиційне фінансування в країнах-реципієнтах був невеликим. Із загального обсягу прямих іноземних інвестицій у всі 26 країн, де проводяться реформи, близько 40% спрямовано в Угорщину і 70% в Східну і Центральну Європу.

В Україні іноземні інвестиції на душу населення становить близько \$15 на душу населення. США є останніми серед усіх країн ЄС, в яких проводяться

реформи. Для порівняння, в 1996 році: Угорщина - 1000 доларів США. США на душу населення, Чеська Республіка - 400, Естонія - 320, Польща - 140 [39].

Іноземні інвестиції нерівномірно розподіляються по регіонах країни. Найбільш пріоритетними, з точки зору аналізу політики реформ, є: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Львівська, Одеська, Харківська області, а також Київ. Більший обсяг інвестицій надходить в Україну з США, Німеччини, Англії. Західні інвестори інвестують в першу чергу в машинобудівний і металургійний галузі.

У галузевій структурі агропромислового комплексу України іноземні інвестиції спрямовуються переважно не на первинну переробку сільськогосподарської сировини, тобто не на ті підприємства, які безпосередньо пов'язані з сільським господарством, а пріоритетною галуззю, яка отримує більший обсяг іноземних інвестицій, є харчова промисловість, яка має понад 20% від загального обсягу інвестицій, сільське господарство отримує в десять разів менше (2,2%).

Іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс спрямовані в основному на розвиток харчової промисловості та переробку.

На основі аналізу інвестиційного процесу ми визначили фактори, від яких залежить приплив прямих іноземних інвестицій в Україну. Фактори, що впливають на іноземні інвестиції, можна розділити на дві групи, виділивши позитивні і негативні або переваги і недоліки інвестицій для іноземних інвесторів (таблиця 3.4.).

В Україні іноземні інвестори керуються у своїй діяльності понад 70 нормативно-правовими актами різних рівнів. Зміни та доповнення, внесені до чинного законодавства, не покращують умови інвестиційної діяльності.

Таблиця 3.4.

Фактори, що впливають на прями іноземні інвестиції

Переваги прямих іноземних інвестицій	Перешкоди для іноземних інвесторів
<ul style="list-style-type: none"> • Географічне положення в Європі • Велике населення • Сприятливі природні умови • Великий ринок • Нерозвинене виробництво та соціальна інфраструктура • Високий рівень освіти населення • Рівень кваліфікації робочої сили, в тому числі інженерно-технічних працівників • Низька заробітна плата • Соціальна незахищеність працівників • Низький рівень конкуренції в країні 	<ul style="list-style-type: none"> • Негативний міжнародний рейтинг України • Відсутність політичної відповідальності держави • У законодавстві немає стабільності • Бюрократія з низьким рівнем доходу • Відсутність ініціативи прийняття рішень • Тривалий термін розгляду документів для реєстрації спільних підприємств • Низькі ставки приватизації • Відсутність державних гарантій для іноземних інвестицій, які могли б захистити в суді • Складна і витратна візова процедура і прикордонний контроль • Труднощі в отриманні дозволу на роботу • Податкова система, робота податкової інспекції (великі податки і збори; суб'єктивне тлумачення існуючих законів) • Порушення договорів про зустрічі з представниками державних структур або підприємств України • Слаборозвинений внутрішній фінансовий ринок • Нерозвинені та дорогі інфраструктурні послуги

Джерело: [37]

«Недоліки» перевищують «переваги», це пов'язано з нестабільністю інвестиційного процесу в країні, яка залежить від багатьох суб'єктивних факторів.

Географічне положення і природні умови України сприятливі для інвесторів, а також великого населення і високого рівня його освіти. Частина населення не має постійної роботи і стабільного доходу. Низький рівень

заробітної плати також може мати негативний ефект, так як сприяє зацікавленості в отриманні хабарів під час господарської діяльності.

Кваліфікована робоча сила, соціально незахищена, не затребувана державою, використовується іноземними підприємцями, оскільки потребує роботи. Заробітна плата значно нижча, ніж в інших економічно стабільних країнах.

Нерозвинена інфраструктура, як промислова, так і соціальна, з одного боку, є перешкодою для західних бізнесменів, з іншого – це хороший об'єкт капітальних інвестицій.

Серед причин, визначених аналітичним методом, перешкоджання іноземним інвестиціям в інші країни характеризуються нестабільністю і невизначеністю в законодавстві, особливо непередбачуваними змінами в оподаткуванні.

Для залучення іноземних інвесторів в кожній країні обов'язковими є наступні заходи [40]:

- ряд пільг з податку на прибуток; звільнення від податків і зборів матеріалів, комплектуючих, обладнання, що ввозиться для розвитку виробництва; облік зміни обмінного курсу в оподаткуванні;
- звільнення від сплати митних платежів, податку на додану вартість при ввезенні товарів, які є внеском іноземного інвестора до статутного капіталу в період його формування, звільнення від експортного мита товарів власного виробництва;
- заміна податків, зборів та обов'язкових платежів шляхом розподілу продукції виробництва між інвестором та суб'єктами;
- визначення основ економічної діяльності вільних економічних зон та надання пільг у зонах експортного виробництва.

Вивчення умов залучення іноземних інвестицій в Україну показало, що для іноземних інвесторів дуже важливо, щоб в країні-реципієнті створювалися певні умови для їх діяльності. На основі даних дослідження умов отримання іноземних інвестицій ми розробили класифікацію шляхів усунення перешкод прямим

іноземним інвестиціям, об'єднавши в чотири групи перешкод для ПІІ, і пропонуємо заходи щодо їх усунення.

Серед загальних заходів пріоритетними заходами є [40]:

- стабільність політичного середовища та довіра до Уряду;
- надійність інформаційної підтримки;
- простір дії для приватного підприємства;
- адекватне і передбачуване оподаткування;
- юридичні гарантії та гарантії виконання договорів;
- зниження ролі бюрократичного апарату управління, спрощення процедури видачі дозволів;
- ліберальний режим зовнішньої торгівлі;
- можливість користуватися недорогими інфраструктурними послугами, такими як електроенергія, вода, телекомунікації, транспортні дороги, послуги тощо;
- відсутність контактів зі злочинними структурами.

Щоб усунути перешкоди для потоку іноземних інвестицій, уряд намагається поліпшити умови для інвесторів. З цією метою приймаються закони, вносяться зміни і доповнення до існуючих. Передбачається, що іноземці матимуть можливість придбати право власності на землю. Агентство з просування іноземних інвестицій також було створено, але без певних повноважень.

Потрібна політика стимулювання іноземних інвестицій, обов'язкова для всіх державних установ, що підвищить довіру інвесторів і поліпшить умови для інвестиційного процесу.

У сфері сприяння іноземним інвестиціям в Україні пріоритетними на даному економічному етапі розвитку є наступні питання:

- право власності на землю;
- організація роботи Агентства сприяння іноземним інвестиціям, визначення його функцій;
- юридичний супровід;

– податкова система зниження зборів.

Як показує досвід західних країн, іноземні інвестиції повинні сприяти розвитку економіки країни, поліпшенню платіжного балансу за рахунок поточних операцій, технологічному відновленню економіки і зростанню науково-технічного прогресу.

Для створення сприятливого інвестиційного клімату, його стабілізації необхідний тривалий проміжок часу, що сприятиме розвитку міжнародного інвестиційного співробітництва, збільшенню припливу інвестицій з-за кордону та їх ефективному використанню.

ВИСНОВКИ

Сучасні умови глобальних трансформацій характеризуються ускладненням міжнародних економічних відносин. Наслідком став швидкий розвиток одних із найпотужніших у міжнародному бізнесі гравців, а саме транснаціональних корпорацій, які демонструють сталу конкурентоспроможність в умовах глобальних трансформацій..

Необхідно приділяти особливу увагу чинникам, що сприяють створенню сприятливих умов для поживлення інвестиційної діяльності. У їх числі можна назвати наступні:

- децентралізація інвестиційного процесу;
- підвищення ролі амортизаційних відрахувань;
- розширення практики страхування інвестицій;
- перехід до розміщення державних коштів на конкурсній основі під ефективні інвестиційні проекти;
- створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу.

Повинні бути реалізовані заходи щодо спрощення порядку реєстрації та придбання нерухомості, лібералізації зовнішньоторговельних зв'язків, розвитку фондового ринку, уніфікації митно-тарифних систем.

Важливе місце в залученні іноземних інвесторів може зайняти розвиток процесу приватизації.

Дослідження впливу ПІІ на ВВП в рамках економетричного дослідження підтвердило гіпотезу про те, що ПІІ позитивно впливають на ВВП.

Прогнозування, яке було зроблено в другому розділі, показало, що прирості ПІІ будуть додатними, що призведе до зростання ВВП країн ЄС. Проте, МВФ та Єврокомісія стверджують, що ВВП може скоротитись в найближчі роки за рахунок пандемії та складної економічної ситуації, яка виникла в результаті економічної кризи 2019 року.

Проаналізувавши наслідки прямих іноземних інвестицій з різних точок зору, варто відзначити, що можливість виникнення як вигод, так і витрат

породжує розбіжності з приводу прямих іноземних інвестицій. Інвестиційна діяльність встановлює основу ефективного та стабільного розвитку економіки країни, окреслює перспективні напрямки політики модернізації та диверсифікації галузей економіки. Тому особливо важливо було залучити ПІІ до країн з економікою, що розвивається, оскільки останнім іноді не вистачало фінансових можливостей для успішного розвитку своєї внутрішньої економіки виключно з власних ресурсів.

Розглянувши основні форми і методи ПІІ, можна зробити висновок, що значна частка прямих іноземних інвестицій реалізується за рахунок приватного експорту капіталу з країни-донора в країну-реципієнта. Основними формами прямих іноземних інвестицій вважаються створення спільних підприємств і дочірніх підприємств і компаній, відкриття власних філій і М&А угод.

Важливість іноземних інвестицій в економіку сучасних держав зростає, тому вони вимагають регулювання і контролю на міжнародному і національному рівнях, тому необхідно використовувати системний підхід до розуміння державного регулювання прямих іноземних інвестицій з урахуванням спільних інтересів. приймаючої держави та прямого іноземного інвестора. Необхідність такого державного регулювання пов'язана з можливими ризиками та негативними наслідками неконтрольованого припливу ПІІ в економіку країни-реципієнта, а також з різними інтересами іноземного інвестора та держави-отримувача капіталу.

Проведене економетричне дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

- ПІІ в країну та з країни мають позитивний вплив на країни ЄС.
- Більш впливовими в таблиці кореляції виступають ПІІ з країни для всіх досліджуваних країн.
- Коливання ПІІ в негативному напрямку сприяють зменшенню ВВП країни, що призводить до погіршенню економічної ситуації в країні.
- Прогнозування показників вказує на те, що ВВП країн буде

коливатись, проте матиме тенденцію до зростання.

Зрозуміло, що на ВВП впливають не тільки ПІІ, але і інші макроекономічні чинники, проте в нашому дослідженні ми аналізували вплив тільки ПІІ на ВВП. Звичайно, що зміна ВВП буде іншою упродовж 2022-2025 років, проте певні коливання можна буде пояснити зміною ПІІ

Економетричне дослідження дає можливість зробити висновки, що ПІІ (в Україну та з України) мають значний вплив на ВВП та спричиняють його зріст, або спад.

У сфері сприяння іноземним інвестиціям в Україні пріоритетними на даному економічному етапі розвитку є наступні питання:

- право власності на землю;
- організація роботи Агентства сприяння іноземним інвестиціям, визначення його функцій;
- юридичний супровід;
- податкова система зниження зборів.

Як показує досвід західних країн, іноземні інвестиції повинні сприяти розвитку економіки країни, поліпшенню платіжного балансу за рахунок поточних операцій, технологічному відновленню економіки і зростанню науково-технічного прогресу.

Для створення сприятливого інвестиційного клімату, його стабілізації необхідний тривалий проміжок часу, що сприятиме розвитку міжнародного інвестиційного співробітництва, збільшенню припливу інвестицій з-за кордону та їх ефективному використанню.

Крім того, уповноваженим органам нашої держави необхідно створити національну стратегію щодо залучення інвестицій ТНК, оптимізувати податкову систему, враховуючи можливість надання певних пільг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Державні видання та публікації:

1. Аванесова І.В. Інвестиційні стратегії ТНК в умовах глобалізації /І. В. Аванесова// Економічний простір №23/1, 2009.
2. Агрба З.Т. Теоретичні основи економічної безпеки держави у інвестиційній сфері // Державна служба. - 2015. - №3. - С.104-107.
3. Беляєв Д. В. Механізм взаємодії держави та ринку в процесі залучення іноземних інвестицій // Молодий учений. - 2013. -№4. - С. 180-186.
4. Бутко М.П. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток прикордонних регіонів /М.П. Бутко, О. П. Сосновська // Інвестиції : практика та досвід. – 2010.
5. Герзанич В.М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій // Ефективна економіка. – 2014.
6. Гриньова В.М. Інвестування /Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко ТІ., Коюда О.П.Інвестування. / За ред. В.М. Гриньової. -- Х., ХДЕУ, 2008.
7. Гриценко В. Інвестиційні інститути на міжнародному ринку фінансових послуг/ В. Гриценко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011.
8. Данг М. А. Фактори залучення ПІІ у країнах // Міжнародна економіка. - 2015. - №11-12. - М.: Вид. будинок"Панорама". - С. 94-99
9. Ковальчук О.Я. Прямі іноземні інвестиції та їх вплив на економічний розвиток / Ковальчук О.Я., Стрельбіцька Н.Є. Слободян А.Ю. – «Молодий вчений». – 2017.
- 10.Крутик А.Б., Никольская Е.Г. Інвестиції і економічний ріст підприємства. Серія «Підручники для університетів. Спеціальна література»: Монографія. – СПб.: Узд-во "Лань". – 2011.
- 11.Лук'яненко І.Г., Городніченко Ю.О. Сучасні економетричні методи фінансах: навчальний посібник / І.Г. Лук'яненко, Ю.О. Городніченко. К.- 2002.

12. Остапенко Г.Ф., Говоріна Є.А. Аналіз та шляхи підвищення регіональної інвестиційної привабливості // Управління економічними системами. -2014. - № 10 (70). - С. 35-38
13. Пластун О. Л. Міжнародні інвестиційні рейтинги як засіб усунення інформаційної асиметрії на макроекономічному рівні [Електронний ресурс] / О. Л. Пластун, О. В. Дудкін // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012.
14. Реверчук С. К. Инвестология: наука про інвестування: [Навч. посібник] / С. К. Реверчук, Н. Й. Реверчук, І. Р. Скоморович [та ін.]. – Атіка, 2012.
15. Солоніко К.С. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. / К.С. Солоніко. – К.: Кондор, 2013.
16. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація / С. М. Тесля // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010.
17. Центральна та східна Європа: наслідки боргової кризи в євросоні / відп. ред. Н.В. Кулікова. М: ІЕ РАН, 2014. 300 с.
18. Шакуров Р. М. Розробка механізмів залучення інвестицій у національну економіку // Молодий учений. - 2013. - №1. - С. 204-207.

Інтернет джерела:

19. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
20. Доповідь про світові інвестиції 2020: огляд [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2020-Overview-ru.pdf>.
21. Єврокомісія ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ec.europa.eu/>
22. Міністерство фінансів Чеської Республіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.mfcr.cz/>
23. Міжнародний Валютний фонд [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Home>
24. Надходження іноземних інвестицій за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://www.gks.ru/bgd/regl/b11_58/IssWWW.exe/Stg/d1/1-13.htm.

- 25.Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://http://www.imf.org/>
- 26.Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. -
Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
27. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. - Режим
доступу: <http://www.bank.gov.ua>
- 28.Alfaro Laura, Kalemli-Ozcan Sebnem, Sayek Selin. FDI, Productivity and
Financial Development [Електронний ресурс] // World Economy. - January 2009.
- Vol. 32, Issue 1. - pp. 111-135. - URL:
http://www.uh.edu/~skalemli/twec_1159.pdf.
- 29.FDI in Developing Countries and Economies in Transition: Opportunities, Dangers,
and New Challenges [Електронний ресурс] - Режим доступу:
http://www.piie.com/publications/chapters_preview/53/1iie258x.pdf.
- 30.Inward and outward foreign direct investment flows, annual, 1970-2009
[Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=88>.
- 31.Lipsey E. Robert, Sjolholm Fredrik. The Impact of Inward FDI on Host Countries:
Why Such Different Answers? [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.iie.com/publications/chapters_preview/3810/02iie3810.pdf.
- 32.World Bank: World Development Indicators [Електронний ресурс] - Джерело
доступу: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
- 33.UNCTAD, база даних[Електронний ресурс]. – Режим
доступу: www.unctad.org/fdistatistics

Іноземна література:

- 34.Balance of payments and international investment position manual/6th ed. –
Washington D.C. : International Monetary Fund , 2009.
- 35.Caves, R. E., “International Corporations: The Industrial Economics of Foreign
Investment”, *Economica*.

36. De Mello Luiz R. Foreign direct investment in developing countries and growth: A selective survey // *Journal of Development Studies*, – 1997.
37. Dunning J.H., “Multinational Enterprises and Global Economy”, Addison – Wesley Publishing Company, Wokingham, UK.
38. Foreign investment in Central and Eastern Europe / Ed. By Patrick Artisien et al. / Foreword. By Peter J. Buckley. New York: St. Martin’s press, 2020.
39. Foreign Direct Investments in Emerging Market Countries // Report of the Working Group of Capital Markets Consultative Group. IMF, 2003. - Sept.
40. Global Investment Trends Monitor. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://unctad.org/en/pages/publications/Global-Investment-Trends-Monitor-\(Series\).aspx](https://unctad.org/en/pages/publications/Global-Investment-Trends-Monitor-(Series).aspx)
41. Hymer, Stephen H. (1976), *The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment*, MIT Press, Cambridge, UK.
42. Huang Y. One country -invested enterprises and domestic firms в China / *China Economic Review*. - 2003. - №14. - P. 404-416.
43. Hunya G. International Competitiveness. Impacts of FDI in CEECs. The Vienna Institute for International Economic Studies (WIIW). Research Reports, No. 2681761. Vienna), August 2000.
44. Miche J. Foreign Direct Investment and Human Capital Enhancement in Developing Countries. // *Competition & Change*, – 2002.
45. Razin A. FDI Contribution to Capital Flows and Investment in Capacity // NBER Working Paper 9204, – 2002.
46. Spero J. E. *The Politics of International Economic Relations*/ Spero J. E., Hart.– Boston.– Wadsworth, Cengage Learning, – 2010.
47. Zhao H. Technology Imports and Their Impacts on the Enhancement of China’s Technological Capability // *Journal of Development Studies*, Bradford, – 1995

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ivan Franko National University of Lviv
Faculty of International Relations
Department of International Economic Relations

Nedilko Uliana

Management of direct foreign investments as a factor in improving the
macroeconomic stability and well-being of the state

Summary of Master's Thesis

Specialty 292 - International Management

Foreign Language Advisor
Assoc. Prof. Antokhiv-Skolozdra O.M.

Signature

Date

Lviv – 2022

INTRODUCTION

Foreign investment is the investment of capital funds of foreign citizens, firms, organizations, and states in various types of entrepreneurial activity in a foreign state to obtain entrepreneurial profit or interest. From the middle of the 20th century, they began to play a significant role in life of any country. Accordingly, the problems of investment are in the spotlight of economics. This is since investment determines economic growth at different levels of management and concerns the deep foundations of economic activity.

Currently, investments are important and effective means to support the economy and bring it out of a crisis state, increase the level of scientific and technological development, structural changes in the national economy, and improve the efficiency and sustainability of the economy at the macro and micro levels. One of the most reliable mechanisms of socio-economic transformation is the method of enhancing the investment process in the state.

The economic situation that has developed in the world in recent years is rather complicated. Among the totality of reasons aggravating the economic crisis, one of the main ones is low investment activity. A scientifically based and balanced investment policy is of great importance in ensuring the economy's recovery from the crisis. One of the main tasks of the state is to create a favorable investment climate for the most profitable attraction of foreign investors.

The object of research in the master's work is foreign direct investment (FDI). The subject of this research is the theoretical and methodological aspects of the organizational and economic mechanism for attracting FDI to the economies of Eastern Europe. The main goal is to identify the basic conditions, mechanisms, methods and strategies for attracting FDI into the country's economy and put them into practice. The implementation of these goals involves the solution of the following tasks:

- 1) to analyze the foundations of the study of foreign direct investment as a factor of economic development
- 2) to evaluate the impact of net direct investment on the main economic

indicators of Eastern Europe and Ukraine

3) to predict the impact of foreign direct investment on the economic development of Eastern Europe and Ukraine

The subject of the master's work are the countries of Eastern Europe: Bulgaria, Hungary, Republic of Moldova, Poland, Romania, Slovakia, Czech Republic.

Obviously, an effective investment policy is able to accelerate countries' recovery from crisis. This opportunity makes this topic to be highly relevant and significant nowadays. Therefore, the main idea of this research is to shed the light on the role of foreign direct investment in the development of Eastern European countries.

Chapter 1. Theoretical and methodological basis research of FDI in countries' economies

The first chapter examined the essence and role of foreign direct investment in the development of the national economy.

After examining the effects of FDI from different perspectives, it should be noted that the potential for both benefits and costs gives rise to controversy over FDI. Investment activity establishes the basis for the effective and stable development of the country's economy, determines the promising directions of the policy of modernization and diversification of economic sectors. Therefore, it was especially important to attract FDI to countries with developing economies since the latter sometimes lacked financial opportunities for successful development of their domestic economies solely from their own resources.

The main forms and methods of FDI and their state regulation were also analyzed.

Thus, having considered the main forms and methods of FDI, we can conclude that a significant share of foreign direct investment is realized through private export of capital from the donor country to the recipient country. The main forms of foreign direct investment are the creation of joint ventures, subsidiaries, companies and opening of their own branches and M&A agreements.

The importance of foreign investment in the economy of modern states is growing. Therefore, they require regulation and control at the international and national levels. As a consequence, it is necessary to use a systematic approach to understanding state regulation of foreign direct investment, taking into account receiving common interest from foreign investor. The need for such state regulation is associated with possible risks and negative consequences of an uncontrolled inflow of FDI into the economy of the recipient country, as well as with the different interests of the foreign investor and the recipient state.

Chapter 2. Study of the Impact of Foreign Direct Investment on the Economies of Eastern Europe

In the second chapter, it was researched that foreign direct investment per capita in Eastern Europe in 2019 was 2575.2 dollars. Foreign direct investment per capita in Eastern Europe was less than foreign direct investment per capita in the world (2,978.4 dollars) by 403.2 dollars.

In Hungary, Poland, Romania, Slovakia and the Czech Republic, the share of gross capital formation in GDP increased. The dynamics of the volume of gross capital accumulation also affects the gross accumulation of fixed capital (investment in fixed capital). The dynamics of investments in fixed assets reflects the degree of activation of the investment process at enterprises. In 2018, the construction of numerous investment properties with the participation of foreign direct investment (FDI) was completed.

The financial component of the investment potential is determined by the totality of financial resources available to the country's economy. "The financial sphere of Eastern Europe was significantly weakened by the debt crisis in the euro area, which led to a wave of outflow of foreign capital from the region." For many member states of the Council of Europe, an important source of investment (mainly for the development of transport and energy infrastructure) was the means of EU funds.

Although the level of investor confidence in Eastern Europe has declined under the influence of global shocks, Poland, Slovakia, and other countries that have not accumulated large amounts of debt and have favorable economic growth prospects retained their investment attractiveness.

In the first paragraph, the statistical impact of FDI on the GDP was considered. In the second paragraph, it was decided to conduct an econometric study, which investigated the impact of FDI (to and from the country) on GDP.

7 countries were selected for the study: Bulgaria, Hungary, Republic of Moldova, Poland, Romania, Slovakia, Czech Republic.

A separate study was carried out for each country. Tested period from 1980 to

2020 (for some countries from 1991 and later).

Depending on the variable in the study, it is GDP. The independent variables are FDI in and out of the country.

Case study for Bulgaria

The next step was to build a correlation table and its analysis.

	B_GDP_CUR RENT_US\$_	B_FDI_OUTF LOWS__BOP_ _CU	B_FDI__INFL OWS__BOP_ CU
B_GDP_CUR RENT_US\$_	1.000000	0.857513	0.740968
B_FDI_OUT FLOWS__BOP _CU	0.857513	1.000000	0.442753
B_FDI__INF LOWS__BOP_ _CU	0.740968	0.442753	1.000000

Conclusions from the correlation table:

- The correlation between FDI per country and GDP is 0.74. The connection is positive and meaningful. As FDI increases in the country, GDP will increase, and vice versa.
- The correlation between FDI from the country and GDP is 0.85. The connection is positive and meaningful. With increasing FDI from the country, GDP will increase, and vice versa. This relationship is higher than between FDI in the country and GDP.
- The correlation between FDI to and from the country is 0.44. The relationship between the indicators is positive and below average. As FDI increases in Bulgaria, FDI from Bulgaria will increase, and vice versa.

The next step was to construct a regression equation, as the correlation table showed that the influence between the indicators exists.

Regression equation example for Bulgaria's GDP

Dependent Variable: B_GDP__CURRENT_US\$_				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1980 2020				
Included observations: 40 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
B_FDI__OUTFLOWS__BOP__CU	4.096832	5.858905	9.228399	0.0000
B_FDI__INFLOWS__BOP__CU	1.219335	0.688311	1.771488	0.0247
C	2.04E+10	1.84E+09	11.05240	0.0000
R-squared	0.756021	Mean dependent var		3.04E+10
Adjusted R-squared	0.742833	S.D. dependent var		1.88E+10
S.E. of regression	9.54E+09	Akaike info criterion		48.86702
Sum squared resid	3.37E+21	Schwarz criterion		48.99368
Log likelihood	974.3403	Hannan-Quinn criter.		48.91281
F-statistic	57.32634	Durbin-Watson stat		1.968356
Prob(F-statistic)	0.000000			

Analysis of the regression equation.

- All indicators are significant (influential), since Prob < 0.05. So, when testing the null hypothesis that the coefficients can be equal to 0, we reject the hypothesis and assert that the coefficients are not equal to zero.
- A zero coefficient (C) indicates what Bulgaria's GDP would be if FDI were zero. According to our research, the GDP under such conditions will be equal to 2.04E + 10 dollars.

- If FDI from the country grows by \$ 1, then Bulgaria's GDP will grow by \$ 4.09.
- If FDI to the country grows by \$ 1, then Bulgaria's GDP will grow by \$ 1.21.
- FDI from Bulgaria has a greater impact on GDP than FDI to the country.
- The coefficient of determination (R-squared) is 0.75. This suggests that 75% of FDI explains the change in GDP. This value is above average and indicates the existence of an impact of FDI on the GDP of Bulgaria.
- The Durbin-Watson statistic is 1.96. Analyzing this value and comparing it with the table of values, we can conclude that there is no autocorrelation problem for the regression equation.

Similar studies have been carried out for other countries. From the study, we can conclude that investments from the country for the countries of Eastern Europe are more significant than FDI in the country. Both indicators had a positive impact on the GDP of each country studied.

Chapter 3. Study of the Impact of Foreign Direct Investment on the Economy of Ukraine: Problems and Prospects

The inflow of foreign direct investment in the economy of Ukraine was carried out mainly through the reinvestment of income by foreign investors already operating in Ukraine.

Direct investments in Ukraine in the second quarter of 2021 amounted to \$ 1,349.5 million. Almost 100% of investments (\$ 1337.0 million) came from the countries of the European Union.

This is evidenced by the data of the National Bank (NBU).

According to the NBU, the largest amount of FDI came from the Netherlands - \$ 922.8 million and Germany - \$ 242.9 million.

At the same time, investors from Switzerland withdrew \$ 112.7 million of investments, from Cyprus - \$ 83.0 million, from the Russian Federation - \$ 9.4 million.

Recall that the accumulated foreign direct investment (FDI) in the Ukrainian economy as of March 31, 2021 amounted to \$ 51.785 billion.

According to the NBU, Cyprus is the largest foreign investor in Ukraine. Companies registered in this country have invested \$ 16.722 billion in Ukraine.

Foreign investments play a significant role in the development of Ukraine, since they are concluded with attracting not only the required amount of capital, but also with the transfer of modern technologies, attainments and management methods.

In the field of promoting foreign investment in Ukraine, the following issues are priority at this economic stage of development:

- land ownership;
- organizing the work of the Foreign Investment Promotion Agency, defining its functions;
- legal support;
- tax system to reduce fees.

According to Western countries experience, foreign investment should contribute to the development of the country's economy, improvement of the balance of payments through current operations, technological recovery of the economy and the growth of scientific and technological progress.

A long period of time is required, to create a favorable investment climate for its stabilization, which will contribute to the development of international investment cooperation, an increase the inflow of investments from abroad and will contribute to their effective usage.

CONCLUSIONS

As an outcome of the research carried out within the framework of the master's work, we have solved the following tasks:

1. Studied the theoretical basis and refined the conceptual apparatus in the field of foreign direct investment.

2. Analysed the world practice of foreign direct investments` attraction, the current state of situation and problems hindering the inflow of FDI.

3. On the basis of the conducted research, formulated practical recommendations and proposals for promising areas of investment activity development.

4. The paper substantiates the need for further development support of small and medium-sized businesses to increase their total share in GDP. In addition, the optimization of the free economic zones activities in the country is considered to be the one of the most essential tools to stimulate FDI.

5. Improvement of the existing legislation on the regulation of investment activities should be aimed at compensation of the shortcomings of the national general economic legal and administrative regulation, thereby providing foreign investors with a more usual environment for them. Changes in FDI should be consistently reflected in amendments to general legal acts, which apply to all economic entities, regardless of their status and country of origin.

6. It is necessary to pay special attention to the factors contributing to the creation of profitable environment for the investment activity revitalization . Among them are the following:

- the investment process decentralization;
- increasing the role of depreciation charges;
- expanding the practice of investment insurance;
- transition to the placement of public funds on a competitive basis for effective investment projects;
- creation of favorable conditions for attracting foreign capital.

7. Measures should be taken to simplify the registering and acquiring real estate

procedure, liberalize foreign trade relations, develop the stock market, and unify customs and tariff systems.

8. The development of the privatization process can contribute to attracting foreign investors.

9. An econometric study of the impact of FDI on GDP confirmed the hypothesis that FDI has a positive impact on GDP.

10. The forecast, which was made in the third chapter, showed that FDI growth will be positive and should lead to an increase in the GDP of the Eastern Europe countries and the Czech Republic. However, the International Monetary Fund and the European Commission argue that GDP may contract in the coming years due to the pandemic and difficult economic situation that arose as a result of the 2019 economic crisis.